27րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7310 11 ՄԱՅԻՍ 1910 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 Mai 1910 27 année N. 7310

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ. էջը

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Չեռէ՛ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Վերաբացման թուականէն (14 դեկտ.) յետոյ գալիք բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 դրօ.— 3.— Իբր 800 ոսկի բերքին ունեցած բաժանորդ. պահանջին 100ին 25 ը, այսինքն 200 ոսկի.— 4. Հարսնիքի ծանուցմանց ու մահազդի վրայ 20 ական դրօ — 5.— Թաղ. խորհուրդի, եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 դրօ.

ՔԻՉ ՄԸՆ ԱԼ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

Ընդհ. Ժողովը, իր ուրբաթի նիստին մէջ, ցոյց տուաւ որ տակաւին չա՛տ հեռի պիտի գտնուի օրուան դժբախտ հարցերը լրջօրէն ըմբռնելու։ Ու երեւցածը սա է գլխաւորաբար որ, գոնէ մեծ մասամբ, չպիտի առաջնորդուի մտածումներէ, հարցը ըմբռնելէ, որով կանխակալ կարծիքներ, անձնական մտահոգութիւններ պիտի քշեն տանին մեզ հոսանքն ի վար։ Միայն վերջերս, ինչպէս կը տեսնուի, մեծամասնութեան հարց չպիտի ունենանք, հակառակ որ օրակարգի մէջ անցած էր, և առով յայտնի կ'ըլլայ թէ ցորչափ մեր Ընդհ. Ժողովը առիթ ունենայ կաշկանդումներ նուիրագործելու, հարցեր չըմբռնելու, խորհրդարանին աթոռները թափուր չպիտի մնան։

Այդ կաշկանդումին խորհրդանշանն է հիմա եկեղեցին, և կաշկանդումին իբրեւ փաստ պիտի բռնուի հայրապետական կոնդակը, որ հրապարակուելէ առաջ՝ ծախուեցաւ հրապարակօրէն, անշուշտ այն նեղմիտ հասկացողութեամբ ուրկէ հարկաւորաբար վեր պիտի մնայ կոնդակը։

Իրիկը քիչ մը հեռուէն ու մօտէն գիտողները արդէն իսկ ըմբռնած էին թէ էջմիածնի արդի հայրապետը, իր ունեցած ըմբռնումովը, իր ունեցած կեանքովը որ ամենէն մեծ փաստն է, երբեք յանձն չէր առներ սահմանել այնպիսի սկզբունքներ, որոնք հայրապետական կոչումին՝ հակասական ըլլային։

Ու Ժողովին Սրբազան նախագահը, Դուրեան Պատրիարք, մեկին ահով բացատրեց թէ ի՛նչ ըսել ուզած էր Հայրապետը։ Իր բացատրութիւնները կը յանգէին հոն ուր յանգած էր արդէն Ընդհ. Ժողովը իր նախորդ նիստին մէջ, և առով ինքնին կը վերնար այն միապետական ձգտումը որ չա՛տ հաճելի թուած է, դժբախտաբար, Ընդհ. Ժողովի մեծագոյն մասին՝ իր ըմբռնումին համեմատ։

Ոչ, մեր Ժողովը, սահմանադրական կոչումովը, երբեք չպիտի կրնայ ձգտիլ միապետական ըմբռնումներու. այդ առեն իր ռամկավարութիւնը կը կորսնցնէ և ուրկն է որ ինքնին իբրաւունք կ'ունենայ. «այո»նները կը կորսնցնեն իրենց արժէքը, ճիշդ ինչպէս անար-մէջ կը մտնէ Ս. Գասպարեանի ձախ ձեռքին ելեւէջները, իր խօսքերուն հետ աններդաշնակ ու անհամապատասխան։

Մեր կաթողիկոսները միապետական նուիրապետներ չեն. տրուած իշխանութիւնը հովուելու մէջ կը պահէ իր ուժը, ճիշդ սա բացատրութեան համեմատ թէ «հովուել զգուշութեամբ և պահել խնամով զհօտն բանաւոր»։ Այդ զգուշութիւնը կը պահուի յանձն առնուած պարտականութիւնը հիմնովին ըմբռնելու և ըստ այնմ գործադրելուն մէջ։ Եթէ գանց կ'առնուի այդ գլխաւոր պայմանը, պատմութիւնը մէջտեղ կուգայ, և ո՛ և իցէ Հայրապետ կը բաղխի պատմական փաստերու իր իրաւասութեանցը մէջ։

Ու յանուն եկեղեցիի խօսողները, «այո»ներու ժխորը սահմելէ առաջ, պէտք է գիտնան թէ հայրապետութիւնը ունի իր պատմութիւնը, իր փաստերը՝ որոնք օգնութեան կը հասնին՝ դարաւոր ըմբռնումները պաշտպանելու համար։ Մենք ունեցած ենք Եզր կամ Եզրաս կաթողիկոս մը, յաջորդ Քրիստափորի։ Հերակլ կայսր, որ հաշտութեամբ Պարսից թագաւորին հետ, խաչը ձեռք անցուցած, կարծին կը գտնուէր յաղթական, հրաւիրեց Հայոց կաթողիկոսը փութալ իրեն գալու։ Եզր յանձն առաւ, մանաւանդ որ սպառնալիք ալ կար։

Քաղկեդոնի ժողովին ծրարը քակուեցաւ, —փորձանք մը որ 451էն մինչեւ այդ թուականը 629. մեզի այնքան աղէտաւոր եղած էր ու պիտի ըլլար։ Եզր իրեն հետ ունէր մեր դաւանութիւնը, գրուած ժամանակին ամէնէն յայտնի հմուտ եկեղեցականէ մը, որ զբաղած էր Երուսաղէմի վարդապետարանի մէջ իր աշակերտներովը, — Մաթուսաղա, «մեծիմաստ վարդապետ» անունով ծանօթ։ Երեւցածին նայելով, Եզր քիչ մը դիմադրութիւն ըրած է, բայց յետոյ, կայսերական պատիւներէն ու պարգեւներէն շլացած, տեղի կուտայ իր հայրապետական պատիւովը ու կ'ընդգրկէ Քաղկեդոնի ժողովը։

Եզր քաղկեդոնի՛կ։ Մեր Ընդհ. Ժողովի մեծամասնութեանը նայելով, քանի որ գրկած էր ան կայսեր առաջարկութիւնը և, կոյր գիւղի սիրուն համար որ նուէր առաջ, դրժեց իր եկեղեցիին, պէտք է որ Հայերը ծափահարէին Եզրը։ Եւ սակայն այլպէս եղած չէ. երբ դարձաւ իր աթոռանիստ քաղաքը, Դուին, ըստ Օրբելեանի, կապուտ կողոպուտ ի ճշմարտէն փառաց եւ ի ճշմարիտ հաւատոց, և յանցանքը գործ դրաւ նոր ժողովով մը իր դաւանութիւնը ընդունել տալու, ժողովին մէջ կաթողիկոսին դէմ ծառացաւ վարդապետ մը, Յովհաննէս Մայրագոմեցի և զօրեղապէս դիմադրեց, ոտքէն մինչեւ գլուխ լուալով Եզրը. և կ'ըսէ. Իրաւ քու անունդ Եզր է, որովհետեւ մեզ Հայերս եզերքը տարիր՝ քակելով մեր հաւատքին սահմանները, խրամատեցիր մեր առաքելական ցանկը։ Հէք վարդապետը ծեծ կերած, բանտարկուած է. այնու ամենայնիւ այդ արդարացի ձայնն է որ արժած է մեր պատմութեան մէջ, ու Եզրը այնքան անպատուուած է որ անունին «կզրնատը» գլխիվար ու ներհակ կը գրուի եղեր։

Ո՛րչ կաթողիկոս մըն ալ ունեցած ենք Հեթում Բ.ի օրով, Գրիգոր Է. Անաւարզեցի։ Իր օրով լատինամները ինչպէս դուրսը, պալատին մէջ ալ բաւական ուժովցած կ'երեւին. համոզումներէ աւելի մեր քաղաքական կեանքի դժբախտ հանգամանքներն ալ, ինչպէս միշտ, նպաստած են այդ հոսանքին։ Կաթողիկոսը, պարագլուխ այդ կուսակցութեան, վաղուց պատրաստած է իր դաւանակաթուղթը ինը առանձին գլուխներով՝ մեր եկեղեցիին մէջ այլայլ ծիսական փոփոխութիւններ ներմուծելու լատին եկեղեցիին համաձայն։ Ռ. Խորհրդաւոր մատ մը, այդ բոլորներուն, վարագոյրի պէս կ'իջնէ ու գործը անհետեւանք կը մնայ։ Չեմ ուզեր այդ վարագոյրին ետեւը նայիլ, միայն կը բաւէ համոզուիլ որ մեր հայրապետները այն առեն միայն կը պահեն իրենց արժանաւոր դիրքը երբ զգուշութեամբ կը հովուեն իրենց բանաւոր հօտը։

Պէտք է մեր «այո»ի ժխորիստները լսեն ու այնպէս տեմ բռնեն, ապա թէ ոչ պատմութիւնն ու եկեղեցական սկզբունքները ձեռք ձեռքի տուած, մէջտեղ կուգան Գասպարեանի յայտարարելու թէ ձախ ձեռքի չարժումէն աւելի, հարցերու լուծումին մէջ, կշռաւոր պիտի ըլլան գործածերն ու խօսուածները հասկնալ պատմութիւնով, դարաւոր փաստերով։ Երբ յանուն եկեղեցիի խօսքեր տեղի կ'ունենան, երբ եկեղեցիի անունով որոշումներ ու վճիռներ պիտի քուէարկուին, հարկ կ'ըլլայ դառնալ մեր պատմական լուսաւոր դէմքերուն, ու այդ առենը պատմական բողոքի ձայները կ'արձանագրուին «այո»ի ժխորիստներու դէմ։

Գալով կոնդակին, պէտք է ըմբռնենք զայն Հայրապետին դիրքին ու մեզի չատ յայտնի ունեցած ըմբռնումներուն համեմատ. Մեր ամենքիս հասարա համոզումն է թէ Ան կոչուած է իր բանաւոր հօտը հովուելու զգուշութեամբ եւ խնամով։ Չենք թողուր որ, անձնական մտահաճութիւններով լղրճուած, միապետական դրօշով արասաւորուած վճիռ մը մեր սահմանադրական պատմութեան մէջ անցնի կոնդակովը այն Հայրապետին՝ որ իր կոչումովը, իր ըմբռնումով դէմ կեցած է բոլոր կեանքին մէջ միապետական ըմբռնումներու։ Հայրապետին կոնդակը, ամէնէն աւելի, կը լուծուի իր անձով և այն դիրքովը որ վճիռ կերպով բացատրեց Պատրիարք Սրբազանը։

ՀՐԱՆԴ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԷՏՈՒԸՐՏ Է.Ի ՄԱՀՈՒԱՄԲԸ
ԱՆԳԼ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐՆԱ՞Յ ՓՈԽՈՒԻԼ

Տելեգրական մամուլը երկարօրէն խօսեցաւ Էտուըրտ Է. Թագաւորի գործերուն վրայ և ի վեր հանեց անոնց բովանդակ նշանակութիւնը, ուսկից ցայտեցաւ աշխարհի խաղաղարար տիտղոսը՝ որ իրեն տրուեցաւ թէ՛ Անգ[illegible] լոր միւս ազգերէն։

Բայց որովհետեւ գիտենք թէ անգլիական սահմանադրութեան համեմատ որ մայրն է գրեթէ բոլոր սահմանադրութեանց՝ թագաւորը առանց օրուան նախարարութեան, այսինքն Խորհրդարանին մեծամասնութեան կամքին ու հաւանութեանը՝ ինքնագլուխ չկրնար գործել, բնական է ուրեմն թէ Էտուըրտ Է. անձնական քաղաքականութիւն մը չէր որ կը վարէր, այլ բուն իսկ ազգին պաշտօնական մարմիններուն որոշած և ընդունած քաղաքականութեան գործադիրն էր լոկ՝ իբրեւ ճշմարիտ սահմանադրական վեհապետ։ Եւ որովհետեւ այլեւս ինքը չկայ, խնդիր է ուրեմն թէ այսուհետեւ անգլ. քաղաքականութիւնը պիտի փոխուի՞ թէ ոչ։

Առաջին տեսութեամբ ո՛չ պիտի պատասխանուի, քանի որ ըսուեցաւ թէ Էտուըրտ Է. իր անձնական քաղաքականութիւնը չէր որ կը վարէր իբրեւ բացարձակ միապետ, այլ իր բովանդակ ազգին՝ իբրեւ ճշմարտապէս սահմանադրական վեհապետ։

Սակայն կայ պարագայ մը որ պէտք է նկատողութեան առնել. այն է թէ քաղաքականութիւն մը եթէ արմատական հիմերու ու իրական շահերու վրայ հաստատուած է աղէկ հասկցուած կերպով մը, անիկա որ և է փոփոխութիւն չի կրեր մինչեւ որ զանիկա փոխելու նոր և զօրաւոր պատճառներ երեւան չի գան։

Խնդիր է ուրեմն քննել ո՛չ այն պարագան թէ հանգուցեալ Թագաւորի գործերը և ուղղութիւնը փոփոխութիւն պիտի կրե՞ն իր մահուամբը. այլ սա պարագան՝ թէ իր մահէն ետքը անգլիական քաղաքականութիւնը պիտի չարունակուի՞ դարձեալ ըստ առաջնոյն թէ տարբեր ուղղութիւն մը պիտի բռնէ։ Իսկ ասոր պատասխանը տալու համար, հարկ է առաջ բերել Անգլիոյ քաղաքական վիճակը Էտուըրտ Է.ի գահակալութենէն առաջ և բաղդատել զայն անոր թագաւորութեան շրջանի վիճակին հետ։

Ի՞նչ էր առջի վիճակը.— Շքեղ մեկուսացումը, ինչպէս պարծանքով կը գոչէր Լորտ Սալիզպրի, պահպանողական կուսակցութեան պետը, պարծելու կամ սփոփելու համար այն առանձնութիւնը, միայնութիւնը և, կարելի է մինչեւ իսկ ըսել, լքեալ դրութիւնը, ուր ինկած էր քաղաքական աշխարհին մէջ, զուրկ որ և է դաշնակիցէ, բարեկամէ և համակիրէ. ու ընդհակառակն շրջապատուած՝ իր հարըստութեան, մեծութեան և զօրութեան նախանձորդ ու չարակնող ազգերէ կամ պետութիւններէ, որոնք պատեհ առիթի մը կը սպասէին անոր քայքայումը առաջ բերելու և անոր ամբողջ աւարները մէջերնին բաժնելու։ Սալիզպրի և իր կուսակցութիւնը զգալի ընել չի տալու համար Անգլիոյ այս սպառնալից կացութիւնը, սովորութիւն ունէին յաճախ կրկնելու Խորհրդարանին մէջ կամ միթինկներու ընթերցէն թէ բրիտանական տէրութիւնը ինքնիրեն այնչափ զօրաւոր և ազդեցիկ է որ պէտք չզգար երբեք դաշնակից փնտռելու, և [illegible] ապահովութիւնը իրեն կը վերապահէ, չարժելու համար երբ և ինչպէս որ ուզեն իր սեպհական շահերը։

Սակայն Սալիզպրիի և իր կուսակցութեան կողմէ այս առերեւոյթ պարծանքով մէջտեղ բերուած առարկութիւնը քաղաքագիտական կեղծիք էր լոկ. այլ իրողութիւնը այն էր որ մինչ աշխարհի այլ մասերու մէջ կարեւոր խմբակցութիւններ կը կազմուէին, ուժեր կը կեդրոնանային, զօրութիւններ կը համախմբուէին, մէկ խօսքով, մինչ Երկեակ (ֆրանքօ-ռուս) Դաշնակցութիւնը ու Երրեակ (գերման-աւստրօ-իտալեան) Ջինակցութիւնը կը կնքուէին և օր քան զօր կը զօրանային, Անգլիա ինքը առանձին մնացած էր. և առանցմէ ոչ մէկը իրեն համակիր ուղղութիւն չունէր։ Տարակոյս չկայ թէ փափագելով կը փափագէր ելլել այդ մեկուսացեալ վիճակէն, բայց պատեհութիւն կամ դիւրին միջոց մը չկար։ Այս բանին ապացոյցը այն է որ երբ այսօր տարբեր վիճակի մը մէջ կը գտնուի, աւելի գոհ է և աւելի ապահով ու վստահ իր ներկային ու ապագային համար, համաձայնութիւն մը կնքած ըլլալով Երկեակ Դաշնակցութեան (Ֆրանսայի և Ռուսիոյ) հետ մէկ կողմէն, Ջինակցութիւն կազմելով Ճափոնի հետ միւս կողմէն և կարգադրութիւն մը սահմանած ըլլալով Իտալիոյ և Ֆրանսայի հետ Միջերկրականի մասին։

Անշուշտ եթէ Սալիզպրի իր օրով տեսնէր բոլոր այս կացմակերպութիւնները, աւելի գոհ կը մնար քան թէ «շքեղ մեկուսացում»ը յաւերժովել, զի ան հնարուած էր առ ի չգոյէ լաւագոյնի։ Բայց ինչպէ՞ս եղաւ որ այսքան մեծ փոփոխութիւն մը առաջ եկաւ։ Միթէ նոյն սահմանադրական Անգլիան էր որ թէ առջի վիճակը կազմած էր և թէ այս վերջին վիճակը։ Ըսել է ուրեմն թէ վեհապետ մը որքան ալ պարտաւոր ըլլայ սահմանադրական շրջանակի մը մէջ մնալ՝ միշտ դիւրութիւն ունի իր անձնական դրոշմը տպաւորել երկրին քաղաքականութեանը վրայ, երբ բարոյական, իմացական և փորձառական իմաստուն ձիրքերով օժտուած ըլլայ և կարող նախ անոնց ազդեցութիւնը զգալի ընել իր երկրին վարիչներուն, երբ անոնք ալ գնահատելու կարողութիւնն ունին, ինչպէս ունէին ընդհանրապէս Անգլիոյ քաղաքագէտները երկու կուսակցութիւններուն մէջ ալ։

Էտուըրտ Է. Թագաւորն էր ուրեմն որ իր երկիրը հանեց մեկուսացեալ դիրքէն և դրաւ համաձայնութիւններով, Ջինակցութիւններով և Դաշնակցութիւններով զօրացած, ամրացած և առ հասարակ պատկառելի դարձած ներկայ նախանձելի ու նպաստաւոր դիրքին մէջ, որ հազար անգամ աւելի կ'արժէ քան կարծեցեալ «շքեղ» մեկուսացումը։

Այդ որովհետեւ բոլոր Անգլիացիք չատ գոհ են իրենց հիմակուան կացութենէն, որ կ'ապահովէ ոչ միայն իրենց անդորրութիւնը ու հանգստութիւնը, այլ և բովանդակ աշխարհի խաղաղութիւնը, որ նոյնքան կը շահագրգռէ զիրենք որքան [illegible] ըսել թէ չպիտի ուզեն իրենց հանգուցեալ Թագաւորին օրով ստեղծուած և այսքան բարեբաստիկ վիճակի հասած քաղաքականութիւնը փոխել անոր մահուընէն ետքը, երբ մանաւանդ այնչափ ամուր ու հաստատուն հիմերու վրայ դրուած է այն։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԿՐԵՏԷ ԵՒ ՊԱՇՏՊԱՆ ԴԻՒԱՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

(ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ԹԱՆ»Ի)

Եպարքոսը, անցեալ օր, Երեսփ. Ժողովին ծանուցեր է որ փափաքեր է տէրութիւններէն հասկնալ մէկ քանի ճշդումներ այն իմաստին մասին զոր անոնք կուտան՝ Կրետէի վրայ խօսուած առեն գործածուող «սթաթու-քուօյի պահպանում» բառերուն։

Ինչ է արդարեւ կրետական սթաթու-քուօն այն պետութիւններուն համար որոնք ինքզինքնուն պաշտպանի հանգա-

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (26)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ
(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ
ԱՅԼԱՍԵՐԱՆՆԵՐԸ

Ե.
ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԹՈՌԸ

Իր ակռ Թոխիծի բոլչէներէն յանկարծ սթափելով, խնդանալու վախէն խեթուած, տենդոտ չարժումներով իր ռուգի հանգերձանքներովը կը ծածկուէր, Թեւը կառնէր աղան ու դուրս կը նետուէր տունէն, ուր տարիներով պառնիչուեր էր իր դոկիններուն և արցունքներուն հետ, զանոնք սրտոտկացնելու, դառնացնելու մտաճղնութեամբ մը համակուած։ Բարոյական հակազդեցութեամբ մը, զաւկին չեչտուած և աչքառու գոյութենէն յուղաշրջուելով, ա՛լ կը սկսէր քիչ քիչ սանձ մը դնել իր ցաւի ինքնամառաց տագնապներուն, առանց համար մասնաւոր վարկ'աններ յատկացնելով, անհնարինն ըլլալով անոնցմէ բոլորովին բաժնուիլ, հոգիին անմիջական և անհրաժեշտ սնունդը նկատելով զանոնք։

Հ... գիւղի փողոցներէն անոր արագաքայլ անցքը տղուն Թեւէն կախուած, չարժում մը առաջ կը բերէր տուներու պատուհանները, այնքան տարօրինակ կը Թուէր տարիկա գեղացիներուն համար, որոնք վերջիվերջոյ մենամոլ և մենակեաց խենդ մը սկսած էին նկատել ամիրային աղջիկը։ Եւ զանիկա կ'որակէին ժողովրդային արտայայտիչ բառով մը, որ չատ մը բացատրութիւններէ չատ աւելի պերճախօս կերպով կը պատկերացնէր այդ կինը. — սընբըլը։

— Քա սա հրաշք է, սընբըլըն նորէն կանցնի կոր, նայեցէք։

Եւ պատուհանները հետաքրքիր գլուխներով կը ծածկուէին, որոնց ամէն մէկը իր տպաւորութիւնը կը յայտնէր.

— Աս խենդէն ալ աստնկ զաւակ կելլա՞յ եղեր... վա՛յ մեղքին...

— Մեղք մաըմին քի աստնկ սընըըլըի մը ծառքը ինկեր է. քա ան ի՛նչ փիտանի պէս պօյ է, սանկ նայեցէք։

— Աճապա ի՛նչ կը քաշէ կոր ծառքէն, վա՛խ եավրում, վա՛խ...

Այսպէս, մայրը որքան աննպաստ գնահատման մը կ'արժանանար, աղան այնքան գթալի համակրութեան մը առարկայ կ'ըլլար։

Իր վերջին յաղթական այցելութենէն ի վեր, Մերկերեան բնաւ չէր երեւցած ամիրային ապարանքը, ինքզինքը ծանրէն քաշելով, իր անձը աւելի բաղձալի ընծայելու համար։ Տիկին Մարկոսեան, որ սկսած էր ճանչնալ ծեր գանձապահին հանդէպ իր բռնած ընթացքին ամբողջ անիրաւութիւնը, կուզէր համակրութեան, վստահութեան ցոյցերով սրբել առնել այդ աղնիւ ու երկայնամիտ բարեկամին, որ, Կոստանեան աղէտաւոր շրջանին, հանդուրժած էր ամէն ստորնութեանց, անխուսափելի վախճանին հասնելուն ապաւելով օրինակելի փիլիսոփայութեամբ մը։

Եւ հիմակ որ զաւկին ապագային մտատանջութեամբը կը սպառէր գիշեր ցորեկ, կուզէր իր մօտը ունենալ այդ բարեկամ ու հեռատես մարդը, որուն յարգը չէր գիտցած գնահատել այնքան ատեն։

Մնաց որ, Մերկերեան անհամբեր կը սպասէր հրաւիրուելու ամիրային ապարանքը՝ այլ եւս ո՛չ իբրեւ բարեկամ մը, այցելու մը, այլ իբրեւ խորհրդատու մը, պաշտպան մը, բարձրագլուխ և տիրական։

— Վրէ՛ժ, վրէ՛ժ լուծելու է աս կնիկէն, կը մտածէր խորհրդարանի լայն Թիկնաթոռին մէջ թաղուած. ինծի պէս մարդուն աստնկ բաներ ըսէ՛լ, փողոցին դուռնէն ճամբե՛լ, կ'ըլլա՞յ պէ, ըլլալի՞ք բան է... Ամա ես նորէն աղէկ մարդ եմ. աղէկ մարդիկները աս աշխարհքիս վրայ յարգ պատիւ չունին. տասնըհինգ քսան տարի է քի չան պէս ազգին համար կը տատիմ՝ խըյմէթս չիյտեն պէ՛. ծ'օ աս ի՛նչ ապերախտ մարդիկ են աս Հայերը... Մեռնիմ նէ ինծի պէս ուրտեղէն պիտի գտնան... ո՞ր խենդը կուգայ ան հոս ամէն օր ազգին գործերուն կը նայի, փարաները կը համրէ, կը պահէ, կը խարճէ... ամա իրաւունքս կառնեմ եղեր մէջէն, հելպէտտէ պիտի առնեմ... բիւսբիւթին աւանա՞կ ըլլամ պէ, կըսէր խուլ ձայնով, պատկերուն դարձած, անոնց առջեւ իր տասնըհինգամեայ աւագակութիւնը արդարացնելու համար կարծես, անոնք ըլլալով միակ լուռ վկաները իր այդ ապօրէն ընթացքին... Աշխարհքին գործը տօլապ է, ես եղայ մէկ հատիկ չիտակ մարդ... ծօ ան խոշոր խոշոր հարուստները կը տեսնանք կոր նէ ի՛նչ էն քի, գող աւազակ մարդիկներ. մէկը սա Կոստանեանը չէ՞ր, վարպետութիւնով աշխարհքին մարիկը կը լացունէր կոր. քանի փարա ըրաւ անտար պառալ կանչելս, եղըններով փարա ափը լեցուցին. չափիւրնը սօնը սօնը եախան ծառք տուաւ, հելպէթ պիտի տար, ի՛նչ ըսել է, անոր ասոր փարան պէտէհավա՞ վատնուած է... (եւ իր վրայ անդրադառնալով) ինծի մի՛ նայիր, էս ուրիշ, էս կառնեմ կոր նէ իմ իրաւունքս է, իրաւո՛ւնքս, հասկցա՞ր, կ'աւելցնէր՝ միշտ պատին ուղղելով խօսքը, իբր թէ անիկա չուզէր համոզուիլ գանձապահին պարկեշտութեանը, գործած աւագակութեան օրինաւորութեանը, ու յամառէր մնար։

Ցեառոյ կարեւորագոյն նիւթին դառնալով.

—Նա՛, մէկն ալ սա կնիկը չէ՞, ապերա՛խտ։ Ինչե՛ր ըրած եմ անոր համար, ինչե՛ր։ Դուռը զարկաւ գոցեց երեսիս։ Եկու տէ աստնկին ա՛լ աղէկութիւն ըրէ։ Թօ՛ւհ, ծօ Թադէօ՛ս, դուն չատ խաւանակ մարդ ես, դուն ծնած էս քի ամէնուն օտկին բալուճը ըլլաս, քեզի հագնին, խուլլանմիշ ըլլան, հինցուններ տուն ծան չհանես, Թօ՛ւհ, էչէկ Թադէօս... ծօ վաղը մէկալն օր աստկիս նէ մեռելը ընտո՞ր պիտի վերցունեն, նայինք վրադ ձառ մը բան մը պիտի խօսի՞ն, ադգին էմէքտարը ըլլալդ կաղէթաներուն մէջ պիտի գրեն, վրադ քար մը պիտի նետե՞ն, նէմինատսըզէ...

Ժամկոչ աղբարը եկաւ ընդհատել գանձապահին մենախօսութիւնը.

— Աղա, Մարկոս ամիրային տունէն հանըմը խապար ղրկեր է ձեզի կ'ուզէ կոր։

— Շատ աղէկ, կուգամ ըսէ։

Եւ դուռը գոցուելէն յետոյ։

— Հա՛ չէօլէ, էտեւէս պտըտելու է։ Ծանրէ՛ն, ծանրէ՛ն, էֆէնտիմ, ծանրէ՛ն քաշելու է աստանկներուն հետ։

Եւ պատկառելի որովայնը փայփայելով երկարօրէն։

— Սանքի սա կնկանը գինին ալ տեղ մը չի կայ. կնիկէն տասն անգամ, հարուր անգամ էւէլ կ'արժէ. անոր խաթրը կայ, ըլլալ երթալու է, չըլլար։

Պաղատանքով խառն յանդիմանութիւն մը դիմաւորեց զինքը ամիրային տան մէջ։

(Շարունակելի)

մանքը տուած են։ Իրաւունքի սթաթու-քուօ՞ն է որ Թուրքիոյ վեհապետութիւնը անաղարտ կը պահէ. եղկելութեա՞ն սթաթու-քուօն է որ կ'ընդունի Յունաստանի Թագաւորին տրուած երդումը. Եպարքոսին մուտ գտած բանաձեւը առաջին կարգին վրայ է այն բանաձեւներուն որոնցմէ հաճոյք կը զգայ Նախարարութեանց պաշտօնակալութիւնը՝ որ վարժուած է հաւատալու թէ խնդիր մը լուծուած է այն ատեն երբոր նամակ մը կը փոխանցէ կամ նախընթաց մը կը յիշեցնէ, բանաձեւներու նրբութեանց մէջ իրականութեանց տգիտութիւնները պարտկելու ճարպիկ, ինչ որ խափանարարութեան գնահատելի միջոց մըն է, բոլորովին անկարող դրական աշխատութիւն մը գործելու մարդերու և իրերու վրայ, բայց ի հարկին կարող ծանրապէս կնճռոտելու ասոր անոր յարաբերութիւնները։

Այս պաշտօնակալութիւնը Կրետէի վրայ խօսած ժամանակ սթաթու-քուօն կը յիշէ, բայց չափազանց պիտի շփոթէր երբ հարցուէր իրեն թէ ինչպէս կը հասկնայ զայն և ահա այս պատճառաւ մենք կը կասկածինք որ Մեծ-Եպարքոսը ո և է գոհացում գտնայ։ Գերման և աւստրիական լրագիրները կ'ուրախանան որ Պերլինի և Վիեննայի դահլիճները դուրս են այս գործին մէջէն։ Իրենց մտքի վիճակը հասկնալի է, վասն զի լաւագոյն է յայտնապէս ձեռնպահութիւնը քան անկապակից անկայունութիւնը և սխալմամբ անորոշութիւնը, որոնք տասը տարիէ ի վեր կը յատկանշեն միւս չորս մեծ տէրութեանց քաղաքականութիւնը։ Ինչպէս շատ ճիշդ կը նկատէ Bour թերթը, պաշտպան տէրութիւններէն չէ որ Կրետացիք սպասելու են ո և է բան. իրենց կեցութիւնը փոխուած է ոչ թէ վերոյիշեալ կառավարութեանց ուէէ մէկ նախաձեռնութեամբը, այլ տոսկ և պարզապէս Թուրքիոյ անցքերուն հետեւանքով։ Յունաստանի հետ կցումը, զոր կրնային հաւանական նկատել երկու տարի առաջ, անհնարին է՝ Թուրքիոյ մէջ սահմանադրական ռէժիմին գոյութենէն ի վեր։ Ուրեմն Կրետացիք ամէն շահ ունին վերապահ մնալու և խոհեմութեամբ վարուելու մէջ, որովհետեւ ուրիշ ընթացք մը իրենց, ինչպէս Յունաստանի համար, խոշոր անպատեհութիւններ պիտի արժէր։ Ոմանք, միշտ և ամէնուրեք ազգայնութեանց սկզբունքը յարգելու օրինաւոր մտահոգութեան հնազանդելով գրեցին մեզի թէ կը զարմանան տեսնելով որ Թան այդ սկզբունքը չէր պաշտպաներ ի նպաստ Կրետացիներուն։ Մեզ կը թուի թէ նոյն իսկ այս սկզբունքին նայելով լաւագոյն է ինքնավար Կրետէ մը այնքան թէ Կրետէ մը որ օսմ. ռէժիմին մէջ իյնայ յուսահատութեան հարուածի մը հետեւանքով։

Իրաւ է թէ Յոյները կը յայտարարեն որ եթէ կնճռոտութիւններէն կը վախցուի, կրէտացի իսլամներուն պատճառաւ է և մանաւանդ Գօմիտէին Երիտասարդ-Թուրքերուն որ կը գրգռեն զանոնք խանգարելու քարտէսները։ Այնպէս կը յաւակնին թէ քանի մը իսլամ կրէտացիներու միջամտութեամբ, որոնք Պոլիս ընտանեկան և շահու յարաբերութիւններ ունին, Երիտասարդ-Թուրքիան արուեստական յուզում մը կը ստեղծէ կղզին մէջ։ Կ'ըսեն թէ Կրետէի մէջ իսլամ փոքրամասնութիւնը աւելի լաւ վարմունքի առարկայ կ'ըլլայ քան ո և է ուրիշ փոքրամասնութիւն՝ Արեւելքի ո և է երկրի մը մէջ, թէ անիկա ներկայացուցիչներ ունի վարչութեան մէջ, թէ ան իր դատարանները, իր դպրոցները, իր մասնաւոր ընտրական շրջանակները ունի, նոյն իսկ մասնաւոր համագծում մը՝ քաղաքապահ զինուորութեան մէջ։ Կ'եզրակացնեն ուրեմն թէ ինքզինքնուն ձգուելով, Կրետէի իսլամները հանդարտ պիտի կենային, և թէ իրենց արդի բողոքները բոլորովին կեղծ են։ Առանց միջամտելու ձգտումներու այս դատին, ստիպուած ենք հաստատելու որ եթէ Կրետէի քրիստոնեաները և իսլամները կրնան այս կերպով այդ դատին խառնուիլ, յանցանքը կացութեան նոյն այն անստուգութիւնն է որուն մէջ թողած են զիրենք։

Եթէ պետութիւնները յօժարութիւն յանձն առած ըլլային միաձայնութեամբ կանոնագրութիւն մը գրի առնելու Կրետէի համար, կանոնագրութիւն՝ որ իրաւունքները և շահերը նկատի առնելով, պիտի կրնար պարտադրուիլ խնդրոյ առարկայ տարրերուն յարգանքին՝ արդի վէճերը անհիմն պիտի ըլլային։ Ինչ որ թոյլ կուտայ որ ամէն տեսակ թէզեր յառաջ գային, ամէն տեսակ յաւակնութիւններ հաստատութիւն գտնէին, պատճառն այն է որ ոչ ոք չգիտեր այլ եւս թէ իրաւունքի ինչ գետնի վրայ կը շարժի, թէ ստիպուած ենք շարունակ հարցնել թէ տէրութիւնները պահ մը կա՛մ առաւել կամ նուազ հելլենասէր են, կամ առաւել կամ նուազ օսմանասէր. վերջապէս, փոխանակ յօժարութիւն յանձն առած ըլլալու իրենց քաղաքականութիւնը սահմանելու, պաշտպան տէրութիւնները դէպքերէն տարուեցան առանց զանոնք ուղղել ջանալու. այս քաղաքականութիւնը այժմէն իսկ իր անպատեհութիւնները ցոյց կուտայ։ 1908—1909 տարւոյ կրետական վերջնական պիւտճէն 836,377 ֆրանքի բաց մը ցոյց կուտայ։ Պահեստի գումարը որ երկու տարի առաջ 2,840,000 ֆրանք էր, 1,300,000 ֆր.ի իջած է։ Արտաքին վաճառականութիւնը տարեկան 19 միլիոն ֆրանքի միջին հաշուով մը, 3 միլիոնի նուազում մը ցոյց կուտայ վերջին տարեշրջանին համար. այս բոլորը բնական հետեւանքն է նիւթական և բարոյական այն անհաստատութեան որուն մէջ Կրետէ կը պահուի։ Այս անորոշութիւնը նոր պատճառ մըն է անկարգութեան, և տէրութիւնները պէտք չէ չափազանց զարմանան եթէ յանկարծօրէն հով ցանելէ վերջ փոթորիկ քաղել կը վիճակի իրենց։

ՆԵՐՔԻ՛Ն ԿԵԱՆՔԸ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՆՈՐ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ ՄԸ

Բ. Դուռը, շաբաթ օր, նոր ծանուցագիր մը յղած է պաշտպան տէրութեանց, հետեւեալ երեք կէտերուն վրայ անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրելով. Ա. Կրետէի գործադիր իշխանութեան երդումը Յունաստանի Թագաւորին անունով։ Կրետական զօրագունդերու հաստատումը, որ Պ. Վենիզէլոսի ծրագրին մէջ ծանուցուած է։ Կրետէի պանքային միացումը Յունաստանի Ազգ. Պանքային հետ՝ նմանապէս նոյն ծանուցագրին մէջ յայտարարուած։

*** Նախարարաց Խորհուրդը իր կիրակի օրուան նիստին մէջ նկատի առնելով տէրութեանց պատասխանը, միաձայնութեամբ գոհացուցիչ գտաւ զայն։ Րիֆաթ փաշա Լոնտոնի մէջ կը շարունակէ իր դիւանագիտական բանակցութիւնները և այսօր ճամբայ կ'ելլէ դէպի Բարիզ։ Չի կարծուիր որ Հռոմ և Բեդերսպուրկ ալ երթայ՝ կրետական խնդրին համար։ Րիֆաթ փաշա Պ. Բիչօնի ներկայութեանը, տեսակցած է Սըր Էտուըրտ Կրէյի հետ, Կրետէի ապագայ վարչական դրութեան մասին։ Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ շրջած զրոյցներուն նայելով, այդ տեսակցութիւնը գոհացուցիչ արդիւնքներ տուած է։

*** Պաշտպան տէրութիւնները որոշած են Կրետէն գրաւել և իրենց հրամանները բանի գործադրել տալ, եթէ երբեք կղզիին քրիստոնեայ բնակիչները չհնազանդին։ Այդ որոշումը Հանեայի հիւպատոսներուն միջոցաւ, Կրետէի ատժամեայ կառավարութեան հաղորդուած է։

*** Իտալական Ունիվէրսօ թերթը կ'ըսէ թէ հելլենական երեք զրահաւորներ ու 4 թորփիլանաւեր հրաման ստացած են պատրաստ գտնուելու, գաղտնի հրահանգներով ճամբայ ելլելու համար։ Դի-[illegible] հաւատացուի թէ այդ նաւաբաժինը ապամփոփ ընելու կ'երթայ։ Բայց մասնաւոր աղբիւրներէ հասած լուրերու նայելով, հելլենական նաւաբաժնին մեկնումը առընչութիւն ունի կրետական խնդրին ստացած վերջին երեւոյթին հետ։ Աթէնքի մէջ կը կարծուի որ եթէ Թուրքիա նաւային ցոյց մը ընէ Կրետացիներուն դէմ, Յունաստան ալ պիտի մղուի այդ բանը ընելու, ժողովրդեան յուզումէն տարուելով։

*** Ծովային Նախարար Խալիլ փաշա Իգտամի մէկ խմբագրին յայտարարած է թէ օսմ. նաւատորմին մեկնումը երկար ատենէ ի վեր որոշուած էր։ Սակայն, յարած է Նախարարը, օսմ. ազգը մեծապէս յուզուած ըլլալով կրետական խնդրէն, օսմ. կառավարութիւնը իր սեփական միջոցներով պիտի պաշտպանէ վեհապետական իրաւունքները, եթէ երբեք պաշտպան տէրութիւնները բան մը չընեն։

*** Ֆրանսական մամուլը զանազան մեկնութիւններ կ'ընծայէ Պ. Վենիզէլոսի յայտարարութեանց։ Թան կ'ըսէ թէ խնդիրը բռնօրէն ներկայացած է և տէրութիւնները պարտաւոր են վերջ մը տալու այնպիսի կացութեան մը, որ վտանգներէ զերծ չէ։ Լէ Տէրնիէր Նուվէլ թերթը կ'իմանայ թէ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիչօն ներկայացուցած է Կրետէի խնդրի կարգադրութեան մասին հակածրագիր մը, որ Յունաստանի հետ կցման վրայ հիմնուած է պարզապէս։ Իսլամներուն նիւթական իրաւունքները և կրօնական շահերը պիտի պահպանուին ու դրամական մեծ հատուցում մը պիտի ըլլայ Թուրքիոյ։ Անգլիա ալ կը հակի այդ կարգադրութեան կողմը, մինչ Ռուսիա և Ֆրանսա կը հակառակին։

*** Հելլենական դեսպան Պ. Կրիփարիս, առջի առտու, Եպարքոսին բնակարանը երթալով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ հելլենական ապրանքներու դէմ բացուած պօյքօթին առթիւ։ Եպարքոսը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը համամիտ չէ մասնաւորներու կողմէ ի գործ դրուած այդ պօյքօթին։

*** Գաւառներու մէջ բողոքի միթինկները կը շարունակուին և տեղական թուրք մամուլը բուռն յօդուածներ կը հրատարակէ կրետական խնդրոյն առթիւ։

*** Broosnu կ'ըսէ թէ մաքսատան բեռնակիրները որոշած են մէկ քանի օրէն պօյքօթի ենթարկել հելլենական ապրանքները, Յունաստանի հետեւած կողմնակալ ընթացքին համար՝ կրետական խնդրին առթիւ։ Թանին կ'իմանայ թէ Ներքին գործոց նախարարութիւնը հրաման ղրկած է գաւառները՝ հելլէն ապրանքներուն դէմ պօյքօթը արգիլելու համար։

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պաշտօնական լուրերու համաձայն, վերին Ալպանիոյ մէջ խաղաղացումի գործը առաջ կը տարուի փութով։ Այդ նպատակաւ բաւարար թիւով պահակազօրքեր կը գտնուին ռազմագիտական կէտերուն վրայ։ Շէվքէթ Թորղուտ փաշա շարժուն զօրախումբեր կազմած է, որոնց թիւը կը հասնի 34 վաշտի։ Առաջին զօրախումբը մեկնած է դէպի Օպէնիրչա, երկրորդը՝ դէպի Իփլանքօֆչա, երրորդը՝ դէպի Քարաչիչա, չորրորդը՝ դէպի Զիչավիչ։ Ասոնցմէ պահակագունդեր կը ղրկուին՝ զինաթափ ընելու համար Ալպանիացիները։ Պոլսէն հոն գացած երեսուն զինավաճառներ կը քննեն յանձնուած զէնքերը, որոնք Պոլիս պիտի ղրկուին, պահեստներու մթերանոցներուն մէջ պահուելու համար։

*** Սելանիկէն մայիս 9 թուով կը հեռագրեն թէ որոշ տեղեկութիւն չկայ Բրիզրէնի շրջականները մղուած կռիւներուն վրայ։ Լումայէն, ստորին Տէպրէէն, Մալէսիայէն հասած ըմբոստները, շուրջ եօթը հազար հոգի, հոն համախմբուած են։ Ասոնց կը հրամայեն սա պարագլուխները. Ռամատան Զաքօք, Եուսուֆ պէյ, Եօքա Սէլիմ, Սէֆէր Սէքա և Բուրթէշ Բալօքա։ Տրէնիցայի կողմը ո և է ընդհարում չէ եղած։ Երեսուն վաշտեր, լեռնային հրետաններով ու խորտընկէցներով, այդ գիւղին վրայ կը յառաջանան երեք տարբեր ճամբաներով, սահմանափակելու համար ապստամբներու կորուստը, որոնցմէ շատեր զոհ գացած են մինչեւ հիմա։ Բրէշովայի իշխանութիւնները հօճա մը ձերբակալած են, որ իբր քարտուղար կը ծառայէր Իտրիս Սէֆէրի։ Վերին Մօրավայի ըմբոստներուն վերաբերեալ շատ մը թուղթեր բռնուած են։ Նոյն քաղաքին մէջ ձերբակալուած է նաեւ վաճառական մը, որ պարէն կը հայթայթէր ապստամբներուն։ Գասթամոնիի պահեստայիններէն ութը վաշտ հասած են։

*** Սքիւպէն մայիս 9 թուով կը ծանուցուի թէ Ալպանիացիները կը ցրուին։ Բրիշթինայի, Կիլանի և շրջակայ գիւղերու զինաթափումը կը շարունակուի։ Զօրքերու շարունակական ժամանումը մեծ տպաւորութիւն կը գործէ ըմբոստներուն վրայ։ Յոյս կայ որ նոր արիւնհեղութիւններ չպիտի պատահին։ Կուսակալը Սքիւպ դարձած է։ Իբէքէն քանի մը երեւելիներ Սքիւպ գացած են՝ պատերազմական նախարարին հետ բանակցելու համար Իբէքի և շրջականներու բնակչութեան զինաթափումին։

*** Սելանիկէն մայիս 9 թուով կը հեռագրեն թէ անհամաձայնութիւններ ծագած են Տիաքօվան գրաւող Ալպանիացիներուն միջեւ։ Այդ Ալպանիացիները կը պատկանին Ռէքա, Վասի ցեղերուն. բաց Մալիսօրներ ալ կան անոնց մէջ։ Տիրող անհամաձայնութեան պատճառաւ, ըմբոստներէն շատեր տրամադիր են անձնատուր ըլլալու։

*** Պուլկրէչէն մայիս 8 թուով կը հեռագրեն թէ այդ քաղաքը հասած երկու ալպանիական պատուիրակութիւններ քանիցս տեսակցութիւններ ունեցած են Այպէր Կիքքա իշխանին հետ։ Այդ պատուիրակութիւններէն մէկը Բրիշթինայէն գացած է և միւսը՝ Շքոտրայէն։ Ալպանիական Դաշնակցութիւնը քանիցս գումարումներ ունեցած է։ Բրիշթինայէն գացող պատուիրակութիւնը Պուլկրէչէն մեկնած է։

*** Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'իմանայ թէ Ալպանիացիները օգնութիւն խնդրած են Յունաստանէն, բայց այս վերջինը մերժած է, յայտարարելով թէ չի կրնար այդ բանը ընել, դրացի պետութեան հետ լաւ յարաբերութեան մէջ ըլլալուն համար։

ՊԼԱՔՍԻՕՆԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐԺԻՆ

Բարիզի Ժուռնալ տէ Տէպա թերթը սա թղթակցութիւնը կը հրատարակէ Կ. Պոլսէն. «Կ'ըսուի թէ հին ռէժիմի մարդոց կողմէ սարքուած դաւադրութենէ մը կը վախցուի. ատոնց մէջ Ալպանիացիներ ալ կան։ Գոցէն կը խօսուի մահափորձի մը վրայ, որ կառավարութեան մէկ անդամին և կարգ մը պաշտօնատարներու դէմ ուղղուած է եղեր. ատոնց ցոյց տուած բացարձակ անձնուիրութիւնը սահմանադրական ռէժիմին նկատմամբ՝ տարակոյս չվերցներ բնաւ։ Կառավարութիւնը կը սխալի պէտք եղածին չափ լաւ հսկողութիւն մը չընելով կասկածելիներուն վրայ։ Ինչ որ ալ ըլլայ, սա ստոյգ է թէ քանի մը օրէ ի վեր, Պոլսոյ փողոցներուն մէջ այնպիսի մարդիկ կը տեսնուին, որոնց ներկայութիւնը ապահովիչ բան մը չունի իր մէջ։ Եըլտըզի անձնապահ գունդէն նախկին հրացանակիրներ և այնպիսի անձեր, որոնց տխուր դերը, գահընկէց սուլթանին օրով, մեծ հռչակ հանած է, հոս իբրեւ ժամադիր եղած ըլլալ կը թուին։ Այդ մարդոց կը հանդիպիք ամէն տեղ, Խորհրդարանի նրբանցքներուն մէջ և մանաւանդ բազմամարդ թաղերը։ Այդ անձերը, որոնք 1909 մարտ 31ին յաջորդ օրը աներեւութացած էին և որոնց մասնակցութիւնները չեն կրնար զովելի ըլլալ, հին ռէժիմի անթիւ զոհերը ապահովելու բնոյթ չունին։ Ցաւալի է որ կառավարութիւնը, թէ մամուլին և թէ պարզ անհատներու գաղտնի զեկուցումներուն շնորհիւ իրողութիւններուն տեղեկացած, աւելի կորով ցոյց չտար, առաջքը առնելու համար վտանգի մը, որ կրնայ ամէն վայրկեան պայթիլ։ Գլխաւորաբար ցաւ կը յայտնուի ոստիկանութեան մասին, որուն կազմակերպութիւնը այնքան քիչ առաջ տարուած է»։

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳԾՈՒՄԸ

Թունուզի և Թուրքիոյ կողմէ նշանակուած պատուիրակները համաձայնութիւն մը ստորագրած են, որ երկուստեք կը պաշտպանէ հարկատու ցեղերուն անհատական կամ հաւաքական սեփականութեան իրաւունքները և կ'որոշէ այն սահմանագիծը, զոր ֆրանքօ-թունուզեան իշխանութիւնները յարգել կուտային Ռաս-Աճէթ-թիրէ սկսեալ մինչեւ Ճէնիէն։ Թուրքիա Ուէզզան և անոր ստորաբաժանումները կը պահէ։ Թունուզ կը պահէ Տէհիպաթը, Ճէնիէնի հիւսիսակողմի կառուղիի ճամբան, որ Կանկամ կը յանգի, ուր ջուրի երեք կէտերը կը գտնուին՝ Մօթըսէր, Քրէշնէլ-Հաուզա, Թիարէթ, և երկու ջրհորներուն կէսը՝ Զար և Մէչիկուիկ։ Այս համաձայնութիւնը կատարելապէս կը պահպանէ ծայրագոյն-հարաւի մէջ Թունուզի ունեցած տնտեսական պէտքերը և կ'անհետանայ ամէն անհամաձայնութիւն Ֆրանսայի և Թուրքիոյ միջեւ, Թունուզի և միջնաշխարհի մասին։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոնի օսմ. դեսպանատունէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ գահաժառանգ իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ. անցեալ շաբաթ օր, իր հետեւորդներով մեկնած է նոյն քաղաքէն, Բարիզ երթալու համար։ Ծօրճ Ե.ի կողմէ Քօննոթի դուքսը ողջերթի գացած էր կայարանին մէջ։ Գահաժառանգը Լոնտոնէն սա հեռագիրը ուղղած է Սուլթանին. «Պատիւ ունիմ Ձեր Վեհափառութեան ծանուցանելու թէ յուղարկաւորութեան արարողութիւնը վերջացած ըլլալով, այսօր Լոնտոնէն Բարիզ կ'ուղեւորիմ»։ Սուլթանին կողմէ հետեւեալ հեռագիրը ուղղուած է գահաժառանգին. «Գոհութեամբ իմացայ ձեր ողջամբ ժամանումը Բարիզ, Լոնտոնի մէջ պաշտօննիդ կատարելէ յետոյ։ Կը շարունակեմ մաղթանքներ ընել Ձեր Արքայական Բարձրութեան թանկագին առողջութեան համար»։ Կ. Պոլիս դառնալէ առաջ իշխանը պիտի այցելէ Վիեննա, Բէշթա, Պելկրատ և Սոֆիա։ Արտաքին գործոց նախարար Րիֆաթ փաշա Լոնտոն մնացած է, Սըր Էտուըրտ Կրէյի հետ խորհրդակցելու համար կրետական խնդրին վրայ։ Րիֆաթ փաշա այսօր Լոնտոնէն դէպի Բարիզ կը մեկնի։ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ի Պելկրատ այցելութեան առթիւ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին և սերպիական մամուլը խանդավառութեամբ կը խօսի այդ մասին և նշան մը կը նկատէ թուրքօ-սերպ բարեկամութեան մը, որ անհրաժեշտ է Պալքաններու խաղաղութեան համար։

*** Կիրակի օր, օսմ. պատուիրակութիւնը Բարիզ հասնելով, Լոնշանի մէջ ներկայ գտնուած է ձիարշաւներուն։ Գահաժառանգը մեծ հետաքրքրութեամբ դիտած է մրցումները։ 1867էն ի վեր, Պուլօնը անտառին մէջ օսմ. իշխան մը տեսնուած չըլլալով, գահաժառանգ իշխանը համակրական ցոյցերու առարկայ եղած է։

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱՎԷՃԵՐ ԵՒ ՊԱՏ. ԱՏԵԱՆԸ

Պատերազմական Ատեանը նկատի առնելով որ չորս-հինգ օրէ ի վեր Թանինի, Սէտայի Միլլէթի և Իգտամի թերթերուն միջեւ անձնական հակառակութեամբ տարուած տգեղ և մոլեռանդ յուզող հրապարակութիւններ կ'ըլլան, թերթերու պատասխանատու-տնօրէններուն կ'ազդարարէ զգուշանալ այդպիսի հրապարակութիւններէ։ Անսաստողները օրինական խիստ հետապնդումներու պիտի ենթարկուին։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

Բարիզէն կը հեռագրեն թէ օսմ. կառավարութիւնը անգլիացի դրամատէրերու խմբակի մը հետ կը բանակցի՝ 10 միլիոն ոսկիի փոխառութիւն մը կնքելու համար։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԽՆԴԻՐԸ

Սթանտարտ Գահիրէէն կ'իմանայ թէ օսմ. կառավարութեան և անգլիական կառավարութեան միջեւ ծանուցագիրներու փոխանակութիւն մը կը կատարուի այն զրոյցին հետեւանքով, որուն համաձայն, Եգիպտոսը Անգլիոյ պիտի կցուի։ Օսմ. կառավարութիւնը Պոլսոյ անգլիական դեսպանատունէն խնդրած է որ Անգլիոյ դահլիճին կողմէ պաշտօնական հերքում տրուի այդ զրոյցներուն, օսմ. հանրային կարծիքը հանդարտեցնելու համար։ Թուրք կառավարութիւնը նպաստաւոր պատասխանի մը կը սպասէր, աչքի առաջ ունենալով Սըր Էտուըրտ Կրէյի կողմէ Եգիպտոսի մասին եղած յայտարարութիւնները, բայց Պոլսոյ անգլիական դեսպանը հարցուց Բ. Դրան թէ ան եգիպտական խնդիր մը ստեղծել կ'ուզէ՞։ Բ. Դուռը, այդ պատասխանին վրայ չափազանց զարմացած, Լոնտոնի իր դեսպանին պաշտօն յանձնած էր հարկ եղած դիմումները ընելու Սըր Էտուըրտ Կրէյի մօտ։ Այս վերջինը յայտարարած է թէ Պոլսոյ անգլիական դեսպանին խօսքերը դէշ հասկցուած էին, և թէ անգլիական կառավարութիւնը սկզբունքով ո և է առարկութիւն չունէր վերջնական յայտարարութեան մը հրատարակման մասին, բայց այդպիսի հերքում մը անգլիական կառավարութեան կողմէ կրնար տկարութեան նշան մը համարուիլ ազգային շարժման պարագլուխներուն կողմէ, իրերու արդի վիճակին մէջ։ Հետեւաբար Սըր Էտուըրտ ցաւելով յայտարարած է թէ չի կրնար գոհացում տալ Թուրքիոյ առաջարկին։

ՍԱՄՍՈՆ-ՍԸՎԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ինչպէս յայտնի է, կառավարութիւնը որոշած է իր հաշւոյն շինել Սամսոն-Սըվազ-Էրզրումի երկաթուղին։ Տեղւոյն վրայ ղրկուած ճարտարագէտները աւարտած են իրենց գործը։ Ծախքը հաշուուած է երեք միլիոն ոսկի։ Փոխառութեամբ մը պիտի շինուի այդ գործը և իբր երաշխաւորութիւն պիտի տրուի Հիճազի երկաթուղիին հասոյթները։ Այդ գիծը Անատոլուի երկաթուղիի գիծին պիտի միացուի։

ԶԻՆԵԱԼ ՄԱՐԴՈՑ ԴԷՄ

Ներքին գործոց նախարարութիւնը Պիթլիսի նահանգային իշխանութեանց ազդարարեց խստիւ պատժել այն մարդիկը, որոնք սպառազէն վիճակի մէջ, գիւղերը և քաղաքները պտտելով, սարսափ կ'ազդեն։ Տեղական իշխանութիւնները զինաթափ պիտի ընեն զինեալ լեռնականները։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՀՐՈՍԱԽՈՒՄԲԵՐԸ

Յունաց Պատրիարքարանը հասած լուրերուն նայելով, պուլկար հրոսախումբերը նորէն երեւան ելած են Քրք Քիլիսէի կողմերը։ Պուլկար հրոսակներ գիշերանց արշաւելով Սքօբոս յունաբնակ գիւղը, ծանրապէս վիրաւորած են Մալամա անուն երեւելի մը։ Ուրիշ հրոսախումբ մը Աք-Արսին գիւղին մէջ առեւանգած է թուրք տղայ մը, զոր 50 ոսկի փրկանքի փոխարէն արձակած է։ Հիւսիսային Թրակիոյ կողմերը այնքան հրոսախումբեր կան որ ժողովուրդը չի համարձակիր դուրս ելլել և աշխատիլ։ Քրք Քիլիսէի Թուրքերը իրենց երեսփոխանին դիմած են այդ մասին։ Այդ երեսփոխանը հարկ եղած դիմումը ըրած է Ներքին գործոց նախարարին մօտ։ Տեղւոյն յոյն բնակիչները, զինաթափ եղած, օգնութիւն կը խնդրեն Պատրիարքարանէն։ Կ'ըսուի թէ ուրիշ պուլկար հրոսախումբեր ալ Թրակիա մտնելու վրայ են։

ՕՍՄ. ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐԸ

Օսմ. զբօսաշրջիկները Ճենովայի մէջ ճարտարարուեստական հաստատութիւնները այցելած են։ Ցերեկին և իրիկուան ներկայ գտնուած են իրենց ի պատիւ տրուած երկու ճաշկերոյթներու։ Նոյնպէս ձիարշաւի մը հանդիսատես եղած են։

ՉԷՍԹԸՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Պետական Խորհուրդը անցեալ օր զբաղեցաւ Անատոլուի մէջ երկաթուղիի գիծեր շինելու մենաշնորհը խնդրող Չէսթըրի ամերիկեան ընկերութեան ծրագրով։ Երկաթուղիի ճամբուն երկայնքը երեւան հանուելիք բոլոր հանքերը, իբր երաշխաւորութիւն, այդ ընկերութեան անուան պիտի արձանագրուին և իր մենաշնորհը պիտի ըլլան։ Բայց այդ հանքերուն շահագործումը օրէնքի սահմանին մէջ և հանքերու կանոնագրին համաձայն պիտի գործադրուի։ Եթէ երբեք չշահագործուին անոնք, հանքերու կանոնագրին բոլոր տրամադրութիւնները ի գործ պիտի դրուին։ Էլէքզիրէի քարիւղի հանքերն ալ պիտի շահագործուին։ Բայց եթէ երբեք ուզէ, կառավարութիւնը կրնայ ապագային մենավաճառ վերածել զայն։

*** Պելճիքացի դրամատէրերու խմբակ մը առաջարկած է լաւագոյն պայմաններու մէջ շինել երկաթուղիի այն գիծերը, որոնց մասին մենաշնորհ կ'ուզէ Պ. Չէսթըր։ Պետական Խորհուրդին յանձնուած է այդ առաջարկը։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ ԻՋԱՒ

Ալիւրին գինը ինկած ըլլալով, Քաղաքապետութիւնը որոշեց 5 փարա զեղչել հացին գինը։ Այս որոշումը այսօրուընէ սկսեալ կը գործադրուի։

ՔԱՐԱՔԷՕՅԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Այն նաւագործարանը, որ Քարաքէօյի կամուրջին շինութիւնը ստանձնած էր, Քաղաքապետութեան զեկուցած է որ ամբողջ շինուածանիւթերը ճամբայ հանուած են դէպի Կ. Պոլիս։ Ուստի կը խնդրէ որ կամուրջին տեղը ցոյց տրուի, լարելու համար զայն։

ԵՆԹԱՍՊԱՆԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Ա. զօրաբանակի ենթասպաներու վարժարանը նոր աշակերտներ կ'ընդունուին մայիս ամսուան մէջ։ Ներկայացողները պէտք է 16-20 տարեկան ըլլան։ Արձանագրուիլ փափագողները պէտք է դիմեն Պէշիքթաշ, Բարմաքգաբու, ենթասպաներու նախնական վարժարանը։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Օսմ. մարտանաւերը, առջի օր, ուղղակի կղզիները գացին։ Ժամ մը այդ կողմերը պտոյտ կատարելէ յետոյ, Հալքի դարձան։ Երկու մարտանաւեր միայն կղզիներուն առջեւ պիտի մնան և Մարմարա չպիտի երթան։ Նաւաբաժնին մեկնումի թուականը որոշուած չէ դեռ։

ԵՊԱՐՔՈՍԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սապահ խիստ ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Եպարքոս Հագգը փաշա, Երեսփ. Ժողովի նիստերուն դադարումէն յետոյ, քաղաքական ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ դէպի եւրոպական մէկ քանի մայրաքաղաքներ։

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Երեսփ. Ժողովի նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյ և Ե. զօրաբանակին հրամանատար Օսման փաշա, առջի օր, Սուլթանին ներկայացան։ Պարսից դեսպանատան գործակատարը, առջի օր, Սուլթանին կողմէ ունկնդրութեան ընդունուելով, Պարսից խնամակալին ինքնագիր նամակը մատոյց։

ՀԱՄԻՏ Ի՞ՆՉՈՎ ԿԸ ԶԲԱՂԻ

Ժուռնալ տը Սալոնիք կ'ըսէ թէ Համիտ նոր զբաղումով մը կը պարապի։ Գահընկէց վեհապետը սկսած է նկարչութեան հետեւիլ։

ԵԷՆԻ ԲԱԶԱՐ ԴԱՇՏԸ

Նոյէ Վինէր Թակպլաթ կ'իմանայ թէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կառավարութիւնը բանակցութիւններ կը կատարէ Բ. Դրան հետ, Եէնի Բազարի դաշտը գնելու համար։ Այս լուրը բացարձակապէս կը հերքուի։

ԳԼԽԱՐԿԻՆ ԴԷՄ

Ներքին գործոց նախարարութիւնը նկատելով որ իսլամ ընտանիքներէն ոմանք, ամրան եղանակին, գլխարկ դնել կուտան իրենց տղոց, հանրային ապահովութեան տնօրէնին զեկուցած է որ արգիլուի գլխարկներու գործածութիւնը, որ իսլամական բարքերուն կը հակառակի և դէշ տպաւորութիւն առաջ կը բերէ։ Հանրային ապահովութեան տնօրէնութիւնն ալ բոլոր ոստիկանական պաշտօնեաներուն ծանուցած է որ իսլամ ընտանիքներուն յանձնարարեն գլխարկ չգործածել իրենց տղոց համար։

ՔԱՂԱՔԻՆ ԲԱՐԵԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Քաղաքապետութիւնը 70,000 ոսկի յատկացուցած է մէկ քանի շէնքերու գնման, Բերայի մեծ փողոցը լայնցնելու համար։

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ

«Պիր Զամպաքըն Հիքեայէսի» և «Մահալլէ Իմամը» անուն երկու գիրքի հրատարակութիւններու վաճառումը արգիլուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ։ Հրատարակիչներուն նկատմամբ օրինական հետապնդումներ պիտի ըլլան։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ. — Մայրաքաղաքիս մէջ վերջերս իրարու կը յաջորդեն գործադուլները։ Դերձակներու և թրամուէյի պաշտօնեաներու գործադուլէն յետոյ հիմա ալ կօշկակար գործաւորները բանթող ըրած են, իւրաքանչիւր զոյգ կօշիկի վրայ չորս ղրուշի յաւելում պահանջելով գործատէրերէն։ Վարպետները պատրաստ են իրենց գործաւորներուն այդ պահանջումին գոհացում տալու, եթէ երբեք խանութպանները հաւանին իրենց ծախած կօշիկներուն գինը բարձրացնելու։ Բանթող գործաւորներուն թիւը 2500ի կը հասնի։

ԲԱՆՏԻՆ ՄԷՋ ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ. — Նիքօլա Քօրանիտիս անուն հելլէնահպատակ քսակահատ մը, որ շաբաթ օրը Կալաթա-Սէրայի մէջ բանտարկուած էր, հետեւեալ օրը մեռած գտնուեցաւ իր խցիկին մէջ։ Քանի մը ժամ ետքը բանտապահը յայտարարեց թէ բանտարկեալը անձնասպան եղած էր, պատին վրայ զարնելով գանկը։ Ոստիկանական քննութեան եզրակացութիւնը սա է թէ այդ քսակահատը վերնոտութենէ մեռած է։ Կ'ըսուի թէ քսակահատը քանի մը ոսկի կլլած ըլլալուն հետեւանքով մեռած է։ Բժիշկներ դիազննութիւն կատարելով եզրակացուցին թէ այդ մահը արդիւնք է վերնոտութեան հետեւանքով առաջ եկած շնչահեղձութեան մը։ Մեռեալին գանկին և մարմնոյն ուրիշ տեղերուն վրայ ծանր ճմլուածներ կան, ուրկէ Broosnu կը հետեւցնէ թէ հարուածներ տրուած են բանտարկեալին։ Ընդհանուր դատախազը քննութիւն մը բացած է այս խորհրդաւոր մահուան մասին։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՆՀԵՏԱՑՈՒՄ. — Հանգստեան կոչուած հազարապետ Հասան Թահսին էֆ., որ Սկիւտար կը բնակէր, անցեալ երեքշաբթի օրուընէ ի վեր անհետացած է։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ։

ՈՃԻՐ ՄԸ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ. — [illegible]լիոյի կողմերը ամայի տան մը մէջ վայրագ ոճիր մը գործուած է անցեալ հինգշաբթի օր։ Քեամիլ փաշայի նախկին թիկնապահ և ոստիկան-զինուորներու նախկին գնդապետ Ֆիլավէր պէյ իր ննջասենեակին մէջ մեռած գտնուեր է։ Սենեակէն բան չէ գողցուած։ Կը կարծուի թէ վրէժխնդրութիւնն է ոճրին շարժառիթը։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ։

ԿԱՐԵՒՈՐ

Թերթիս ձեռքէ վաճառման գործի մասին նոր կարգադրութիւն մը եղած ըլլալուն, կը խնդրենք մեր ընթերցողներէն երկտողով մը մեզ իմաց տալ եթէ Պոլսոյ արուարձաններուն մէջ Արեւելք չգտնեն վաճառողներու և ցրուիչներու քով։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՊԻՒՏՃԷ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՔՆՆԻՉՆԵՐԸ ԵՒ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը իր 95րդ նիստը գումարեց ժամը 3.40ին նախագահութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի։ Ատենագրութենէն վերջը կարդացուեցան Կրեաէլի առթիւ եկած բազմաթիւ հեռագիրներ. Զինուորական օրէնքին բարեփոխուած մէկ յօդուածը ղրկուեցաւ պատկանեալ Յանձնաժողովին։ Պատերազմ. Նախարարութիւնը կ'առաջարկէր 500,000 ղրուշի վարկ մը սահմանել այս տարուան Պիւտճէին մէջ, ռազմագիտական քարտէսներու պատրաստութեան համար։ Պիւտճէի յանձնաժողովին ղրկուեցաւ ի գիտութիւն։

Ժողովը անցաւ Եպարքոսութեան Պիւտճէին։ Ներկայ էր խորհրդական Աարիֆ պէյ։ Տօքթ. Րիզա Նուր առարկութիւն ըրաւ եպարքոսական պաշտօնատուններու ծառաներուն յատկացուած գումարին համար և չափազանց գտաւ անոնց թիւը։ Այդ մարդիկը ուրիշ պաշտօն չունին ըսաւ, բայց եթէ քարտուղարներուն համար մինչեւ իրիկուն սուրճ եփել եւայլն։ Ասկէ զատ առաջարկեց որ ասկէ վերջ պաշտօնատուններու մէջ բացարձակապէս գործի առթիւ սուրճ, սիկառ եւն. խմել։

Պօյօ էֆ. ընդմիջելով ըսաւ թէ՝ ոչ միայն սուրճ և սիկառ. այլ նարկիլէ ալ կը խմեն և փոկեյ ու պանիր կ'ուտեն։

Աարիֆ պէյ պատասխանելով ըսաւ թէ գտնուած սպասաւորները տեղին համեմատ չատ չեն։ Խորհրդականը առաջարկեց նաև որ Ա. գլուխի մէջ գտնուող Առանձնաշնորհեալ Նահանգներու յօդուածին մէջ աւելցուի Փրանսերէնի քարտուղարի մը համար տարեկան 9,600 ղրուշ։

Մեծաւ էֆ. ըսաւ թէ՝ այս տեսակ յաւելումներ պէտք է որ Ելեւմտական նախարարին կողմէ առաջարկուին և պաշտպանուին. Պիւտճէն չատ բաց ունի և մենք փոխանակ կրճատումներ ընելու, ըսաւ, մինչեւ հիմա 228,300 ոսկիի յաւելում ըրինք։

Աարիֆ պէյ ինք ալ ընդունեց որ այդ յաւելումէն Ելեւմտական նախարարը տեղեկութիւն չունի, բայց եպարքոսութիւնը պէտքը զգալով որոշած էր առաջարկել. քանի որ գումարը մեծ բան մը չէր, միւս նախարարութեանց կողմէ առաջարկուած յաւելումներուն քով։

Մեծաւ էֆ. այս առթիւ թագրիրով մը առաջարկեց որ ասկէ վերջ Պիւտճէի վիճաբանութեան միջոցին, երբ յաւելումներ առաջարկուին, նախ Ելեւմտական նախարարին բացատրութիւնները լսուին և յետոյ մերժուին կամ ընդունուին։ Նախագահը քուէի դրաւ այս առաջարկը և ժողովը ընդունեց։

Բայց յետոյ ժողովը, առանց նկատի առնելու իր քուէարկած բանաձեւը, ընդունեց խորհրդականին կողմէ առաջարկուած 9,600 ղրուշի յաւելումը։ Աարիֆ պէյ այս անգամ նոր յաւելումի խնդիր մըն ալ հանեց. ըսաւ թէ՝ Թօփ Գաբուի պալատէն գտնուած 500 սնտուկ պաշտօնաթուղթերը որոնք դարերէ ի վեր փոշիներու տակ մնացած են և որոնց մէջ այնքան կարեւոր ֆերմաններ, պայմանագրութիւններ են. կան, դասակարգելու համար Եպարքոսութիւնը անհրաժեշտ համարած է տասը պաշտօնեայի յանձնել այդ աշխատութիւնը։ Այդ տասը պաշտօնեաները որոնք պիտի առնուին գատրօ խարիճի մնացածներէն, օրական տասնական ղրուշ պիտի ստանան. հետեւաբար առաջարկեց այդ դասակարգութեան գործին համար 60,000 ղրուշի վարկ մը տալ։

Թահսին էֆ. ըսաւ որ առիկա ելեւմտ. նախարարը պէտք է ներկայացնէ. այդ առթիւ արդէն որոշում տուած ենք։

Թալէաթ պէյ (Էնկիւրի) առաջարկեց որ պատուանշաններու դիւանին յատկացուած գումարէն մաս մը զեղչուի և յատկացուի առաջարկուած նպատակին։

Վասֆի և Վարդգէս էֆ.ները երբեք համամիտ չգտնուեցան որ Եպարքոսը և եպարքոսական խորհրդականը իրենց ամսականներէն զատ բախշիշներ ստանան, քանի որ ամէն կարգի սահմանադրական երկիրներու մէջ նախարարները ամսական կը ստանան միայն և երբ բացառիկ ծախքերու, դիւանագիտական սեղաններ են. տան, այն ատեն հարկ եղած գումարը կ'առնեն ելեւմտ. նախարարութենէն։

Աարիֆ պէյ ըսաւ թէ այդ յաւելուածական գումարները դիւանագիտական սեղաններ տրուելու են.ի համար չեն տրուիր, այլ հին չի գանձուած ամսականներու փոխարէնն է։

Թէեւ կարգ մը երեսփոխաններ համամիտ գտնուեցան, բայց յետոյ ժողովը այս առթիւ Վասֆի էֆ.ի կողմէ բախշիշներու ջնջումի մասին տրուած թագրիրը մերժեց։

Նախագահը քուէի դրաւ և նոյնութեամբ ընդունուեցաւ Ա. մասի 2,495,160 ղրշ.ի վարկը, 9,600 ղրշ.ի յաւելումով։

Ցետոյ վիճաբանութիւն կատարուեցաւ Բ. գլուխի (ծախքեր) մասին, որ 2,668,160 ղրշ. էր։ Ծավիտ պէյ որ այս անգամ ներկայ էր, կրկնեց Աարիֆ պէյի առաջարկը, ըսելով որ ներկայացուած 60,000 ղրշ.ի գումարը կարեւոր է։ Ժողովը ընդունեց այս գումարը։ Մերժուեցաւ խորհրդականին 30,000 ղրշ.ի մէկ նոր առաջարկը եպարքոսական յարկին յարդարումին համար։

Տէֆթէրը Խագանիի Պիւտճէն վիճաբանութեան դրուելով հետզհետէ ընդունուեցան Ա. մասի Ա. գլուխը (ամսականներ) 2,006,200 ղրշ., Բ. գլուխը (ծախք) 493,000 ղրշ.։ Բ. մասի Ա. գլուխը 7,458,000 ղրշ.։ Սոյն պաշտօնատան նախարարը առաջարկեց որ տարին 86,400 ղրշ.ի նոր վարկ մը սահմանուի իրեն, կարգ մը գաւառներու մէջ քարտուղարներու պէտքերը լրացնելու համար։

Մեծաւ էֆ. հակառակեցաւ. Նախագահը քուէի դրաւ և ժողովը մերժեց։ Ցետոյ նոյնութեամբ ընդունուեցաւ Դ. գլուխն ալ որ 575,500 ղրշ.ի գումար մըն էր։

Վիճաբանութեան դրուեցաւ և անփոփոխ ընդունուեցաւ Հիճազի երկաթուղիի վարչութեան Պիւտճէն։ Այս առթիւ Զօհրապ առաջարկեց որ Հիճազի երկաթուղին փոխանակ կառավարութեան կողմէ շահագործուելու, օսմանցի դրամատէրներէ կազմուած ընկերութեան մը յանձնուի։ Մերժուեցաւ այս առաջարկը։

Նիւաֆին Բ. մասին մէջ սկսաւ Ներքին գործերու Նախարարութեան Պիւտճէն։ Ներկայ էր Թալէաթ պէյ։

Նախ Շէվքէթ փաշա հարցուց թէ՝ ինչո՞ւ միւլքիէ միւֆէթթիշներու համար յատկացուած անցեալ տարուան գումարին վրայ նոր յաւելում մը եղած է։ Անցեալ տարի 312,000 ղրշ. էր և կառավարութիւնը նոյն գումարը կրկնած էր. սակայն յետոյ ներքին գործոց նախարարին ցոյց տուած պէտքին վրայ 33,600 ղրշ.ի գումար մըն ալ աւելցուած էր։

Թալէաթ պէյ (Նախարար) ըսաւ թէ՝ ընդամէնը չորս քաղաքային քննիչ ունէր, բայց առիկա բաւական չէր. հետեւաբար անոնց չորս հատ ալ օգնական աւելցուած էր, որպէսզի տակաւ վարժուին։ Այդ տեսակ քննիչներու պէտքը չատ մեծ է ու նոյնքան ալ կարեւոր մեր նահանգներուն համար։ Եթէ յառաջիկայ տարի պիւտճէին մէջ ա՛լ աւելի պիտի չատցընենք միւֆէթթիշներուն թիւը։ Առայժմ մէկ մասը ղրկեցինք Անատոլուի և միւս մասը Ռումէլիի կողմերը։

Էնկիւրիի երեսփոխան Թալէաթ պէյ եւս համամիտ գտնուեցաւ նախարարին։ Ըսաւ թէ 30 նահանգներու համար անկարելի է որ 7-8 քննիչներ բաւեն. մենք պէտք է ա՛լ աւելի չատցնենք թիւը այդ պաշտօնեաներուն և նոյն չափով վարկ սահմանենք նախարարին։ Անկարելի բան է որ թիւով այդքան քիչ քննիչներ չրջին ամէն կողմ. քննեն ու ստուգեն, քանի որ հաղորդակցութեան ո և է միջոց չկայ, ո՛չ ճամբայ և ո՛չ ալ երկաթուղի. ինչպէս կարելի է սպասել որ քննիչ մը տարուայն ամէն եղանակներուն մէջ մէկ նահանգէն միւսը անցնի։ Ասկէ զատ, աւելցուց Թալէաթ պէյ, երբեք չենք կրնար ընդունիլ որ սահմանադրութիւնը հաչակուելուն պէս, մեր բոլոր պաշտօնեաները, որոնց մեծագոյն մասը հին րէժիմէն մնացած են, անմիջապէս սահմանադրական եղան և խղճմտօրէն կը կատարեն իրենց յանձնուած պաշտօնը. սահմանադրութիւնը գալուն պէս մեր խուլերն ալ չփոխուեցան. դեռ այդ պաշտօնեաներուն մէջ կան անակներ որոնք առիթի կը սպասեն կաշառք առնելու, զեղծանելու և ժողովուրդը կեղեքելու համար։ Քննիչները անհատապէս այդ տեսակէտով անհրաժեշտ բարիք մը պիտի ըլլան ժողովուրդին համար. անոնք զարտուգներու պէս յանկարծակի պիտի իյնեն այդ տեսակ պաշտօնեաներու գլուխին վրայ։ Էնկիւրիի երեսփոխանը վերջացնելով առաջարկեց որ կարող, խղճամիտ, անաչառ և սահմանադրասէր քննիչներու թիւը աւելցուի. ազգը պէտք է նոր դրամ յատկացնէ որովհետեւ առաջարկուածը քիչ է երեսուն նահանգներուն համար։

Նախարարը համամիտ գտնուելով հանդերձ, ըսաւ որ նոր գումար մը աւելցնելու համար, ժողովին ընդունած սկզբունքին համեմատ, նախ պէտք է Ելմտ. նախարարը գայ և բացատրութիւններ տայ։

Վէհպի քննադատեց քննիչները, որոնք, ըսաւ, օգտակար չեն ըլլար և ամիսներով նահանգներու կեդրոնին մէջ կը մնան։ Թալէաթ պէյ հերքեց հօճային բառերը։

Նոյնութեամբ ընդունուեցաւ Ա. գլուխին 3,840,600 ղշ.ի գումարը, 153,600 ղշ. յաւելումով որ Պիւտճէի Յանձնաժողովին կողմէ աւելցուած էր։

Ա. մասին Բ. գլուխը (ծախքեր) եւս ընդունուեցաւ որ 204,000 ղրշ. էր։ Գ. գլուխին մէջ Դաղստանի Վարկին համար անցեալ տարի յատկացուած էր 200,800 ղրշ., այս տարի կառավարութիւնը առաջարկած էր 600,7000 ղշ., իսկ Պիւտճէի Յանձնաժողովը այդ գումարը բարձրացուցած էր 1,900,000 ղրշ.ի։ Հետեւաբար էնճիւմէնը 1,209,700 ղրշ.ի յաւելում ըրած էր։ Կարգ մը երեսփոխաններ ուզեցին հասկնալ թէ ինչ բանի կը յատկացուի այդ գումարը, բայց Թալէաթ պէյ մերժեց պատասխանել։ Միեւնոյն գլուխին մէջ Առողջապահական վարչութեան համար յատկացուած էր 880,596 ղրշ., որուն մէկ մասը Պոլսոյ և միւսը կարօտ գաւառներու թաղապետութեանց պիտի յատկացուէր առողջապահական պէտքեր լրացնելու համար։

Մ. Աարիֆ պէյ, մէջ բերելով գաւառներու մէջ տիրող զանազան հիւանդութիւնները և առողջապահական միջոցներու բացարձակ չգոյութիւնը, առաջարկեց նախարարէն որ քիչ մը աւելի հոգածու գտնուի գաւառներու մասին, ուր բժիշկներու և դեղերու չգոյութենէն չատ մը կեանքեր կը կորսուին։

Տօքթ. Րիզա Թէվֆիգ եւս համամիտ գտնուեցաւ Մ. Աարիֆ պէյի։ Մէհմէտ էմին էֆ. առաջարկեց որ այդ գումարը ամբողջովին գաւառներու յատկացուի։

Ցետոյ կարդացուեցաւ Զօհրապի և Մ. Աարիֆի կողմէ տրուած թագրիր մը, որով կ'առաջարկէին պիւտճէին մէջ Առողջապահական վարչութեան անունով յատկացուած գումարին կրկնապատիկը (16,000 ոսկի) յատկացնել գաւառներու, քանի որ հոն աւելի մեծ է պէտքը։

Ժողովը ծափահարութեամբ և միաձայնութեամբ ընդունեց այդ առաջարկը։ Մ. Աարիֆ խնդրեց կառավարութենէն որ այդ առթիւ անմիջապէս երեք յօդուածնոց օրինագիծ մը պատրաստէ և ներկայացնէ Խորհրդարանին։

Ժամանակը ուշ ըլլալով սոյն նախարարութեան պիւտճէին մնացեալ մասին վիճաբանութիւնը չորեքշաբթիի յետաձգուեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Զանազան թերթերու մէջ — գլխաւորապէս ազնուապետական — հաստատուած պերճաշուք հայ ակումբներու քով, որոնց ընկերական կրթիչ և ձեւակերպիչ յատկութիւնը չեմ կրնար ուրանալ, բայց որոնք իրենց կազմովը ու ձգտումովը հեռի պիտի մնան ազգային բուն հոգեբանութիւնն արտայայտելէ և անոր համապատասխանելէ, ատանկներուն քով, որոնց չուրջը հայ ծաղկափթիթ երիտասարդութիւն մը խմբուած է, Ազգօգուտ Միութիւնը ուրի՛չ ոգիով, ուրի՛չ ձգտումով, ուրի՛չ հոգեբանութեամբ մը տոգորուած մարմին մը կը նկատեմ։ Այս տողերուն մէջ քանի մը անգամ առիթ ունեցայ խօսելու Միութեան վրայ, ամէն անգամ քաջալերութեան և գովեստի բառ մը ուղղելու համար անոր, և իրաւա՛մբ։ Հայկական ներկայ իրականութեան մէջ, ինծի համար այն կազմակերպութիւնները հանրային ուչադրութեան և հոգածութեան արժանի են, որոնք ըմբռնած ըլլալ կը թուին այդ իրականութիւնը, լի ցաւով և տրտմութեամբ։ Վէրքերով ծածկուած հիւանդկախ մարմինի մը վրայ մետաքսեայ ճոխ հանդերձանք մը թոհափ հակադրութիւն մը պիտի կազմէր։ Չեմ ըսեր որ ցաւերնիս առնենք նստինք, լանք անոնց վրայ գիչեր ցորեկ։ Գոնէ ես մինչ կարօտը քաշած եմ, իբրեւ տիպար հայ մը, զուարթ ու խնդամոլ ազգերուն, օրինակ՝ Ցոյներուն, Ֆրանսացիներուն, որոնք սուգի մէջ ալ կը ժպտին։ Միայն չեմ գիտեր որ եթէ անոնք ալ դարերով գըլխներուն մեզի պէս չարունակ հարուած հարուածի վրայ ուտէին, ոչխարի պէս մորթուէին անխնայ՝ պիտի կրնայի՞ն անաղարտ պահել իրենց զուարթութիւնը։ Այսպէս կամ այնպէս, դարմանուելիք ցաւ մը կայ մէջտեղը, Կիլիկիոյ գլուխ-գործոցէն վերջը։ Բոլոր ուչադրութիւնները, հեռուէն մօտէն, ատո՛ր վրայ կեդրոնանալու են։ Օրուան պահանջն է աս։ Եգիպտոսի Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, այս կացութեան ըմբռնումովն է որ մինչեւ ցարդ իր ծրագրին բարեգործական մասը միայն գործադրեց. յառաջիկային, կարգը անչուչտ պիտի գայ միւս մասերուն։

Արդ, Անատոլուի օսմ. երկաթուղիի հայ պաշտօնեաներու Ազգօգուտ Միութիւնը մեր կացութեան բոլորովին պատչաճ ուղղութիւն մը և գործունէութիւն մը ունի։ Շրջաբերականով մը, ուղղուած իր անդամներուն այս անգամ կը ծանուցանէ թէ Սասունի Կէլէբ-Կիւզան գիւղին մէջ դպրոց մը հաստատած է, ուր արդէն կը յաճախեն հայ աղքատ պատանիներ։ Նորահաստատ վարժարանին 4-5 տարուան դպրոցական չրջանը այժմէն իսկ նիւթապէս ապահովուած է Միութեան կողմէ։ «Կէլէբ-Կիւզանի հայ տղաքը, կ'ըսէ չրջաբերականը, 20րդ դարուն մէջ առաջին անգամ ըլլալով սկսած են գրել կարդալ սորվիլ, որովհետեւ գիտէք մինչեւ այսօր դպրոց չէին ունեցած»։ Ինչ ցաւալի հաստատութիւն։ Տգիտութիւնը, աղքատութեանց ամէնէն դժնդակը, կը տիրէ եղեր Սասունի կողերուն վրայ, հայ պատանիները գրել-կարդալ չեն սորվիր, գիտութեան լոյսը չեն ընդունիր՝ բնութեան այդ չքնաղ և լուսաւոր գոգին մէջ։ Եւ ահա Միութիւնը հոն կ'երկարէ իր ջահը՝ լոյս սփռելու նորաբողբոջ հայ սերունդին մէջ, անկէ յառաջիկայ առողջ ու բանգէտ սերունդ մը պատրաստելու համար։ Իմ հասկցած գործունէութիւնս կը խտանայ ա՛յս տեսակ չարժումներու մէջ, որոնք չատնալով և տարածուելով աղուոր ու կենդանարար ամբողջութիւն մը պիտի կազմեն։ Անոնց ամէնէն պզտիկին մէջ իսկ՝ դարմանումի ձգտումը կայ, դարմանո՛ւմ որուն այնքան կարօտ է մեր բազմակարօտ ազգը։ Եւ եթէ յօդուածիս սկիզբը բաղդատութիւն մը ըրի կարգ մը ակումբներու և Ազգօգուտ Միութեան մէջ, պատճառը այն է որ հանրական հանգամանք ունեցող ամէն հաստատութիւն՝ իր եսին գոհացում տալէ յետոյ փոքր գոհացում մըն ալ ազգային կարօտութեան տալու է. մէկը միւսին արգելք չէ բնաւ։ Անհատական վաղանցիկ խրախճանութեանց պահուն իսկ՝ բաժին մը կը հանուի կոր այս կամ այն ազգօգուտ նպատակի համար։ Ակումբները իրենց գոյութիւնը չատ աւելի համակրական պիտի ընծայէին՝ իրենց ծրագրին մէջ այս տեսակ երանգ մը մտցնելով. մեր անձնական եսին նկատառումէն յետոյ—որ ոչինչ ունի ապօրէն և անբնական—քիչ մըն ալ ըմբռնումը ազգային եսին, որ հիւանդ է, հիւա՛նդ։ Եւ ապահով եմ որ Ազգօգուտ Միութեան երիտասարդ հիմնադիրները այնքան գոհ են, ներքին ուրախութեամբ մը ակաղձուն, որքան երիտասարդ ակումբականներ, որոնք լիատատ կ'ըմբոշխնեն հանգստաւէտ բաւիքները ճոխ և զուարթ ակումբի մը։

Ազգօգուտ Միութիւնը կը ծանուցանէ նաև թէ այս առաջին ձեռնարկով իր պարտքը լրացուցած չի նկատեր երբեք. այլ ընդհակառակը քաջալերուած սոյն յաջողութենէն այսուհետեւ աւելի եւս պիտի կրկնապատկէ իր ջանքերը ուրիչ բարենպատակ և ազգօգուտ ձեռնարկներ իրականացնելու համար։

Ցաջողութի՛ւն մեր այս արի և ազնիւ հայրենակիցներուն, որոնց մէջ այնքան լայնօրէն կը տեսնուի հայկական ներկայ իրականութեան ըմբռնումը։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՆՊԱՍՏԸ

Նպաստից Յանձնաժողովը գրեց Քաղ. Ժողովին իր վրայէն առնել նպաստընկալ ուսանողներու թոշակները վճարելու հոգը, քանի որ իր նիւթական վիճակը չներեր բնաւ այդ տեսակ ծախքի մը տոկալու, մանաւանդ որ իր ծրագիրէն ալ դուրս է այդ գործին ստանձնումը, հակառակ պարագային պիտի ստիպուի հրաժարիլ։

ԴՊՐՈՑԱՎԱՆՔԻ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ Դպրեվանքի խնամակալութիւնը նիստ գումարեց Ս. Պատրիարքին նախագահութեան տակ։ Ներկայ էին Ցարութիւն Ասլանեան և Արտաչէս Մկրեան էֆ.ներ, ինչպէս նաեւ Նիկոմիդիոյ Տ. Ոսկի քհնյ. Պիպիեան, որ եկած էր յատկապէս խօսելու Դպրեվանքին հողերու գրաւումին մասին։ Խնամակալութիւնը նախ այս խնդիրով զբաղեցաւ և Ցակոբ էֆ. Համամճեանը փաստաբան կարգեց, որպէսզի պաշտպանէ Դպրեվանքին իրաւունքը։ Երկրորդ զբաղեցաւ Դպրեվանքի ջաղացքին խնդիրով։ Խնամակալութիւնը ջաղացքին համար կազբովէի գրութեամբ մեքենայ մը բերել տալու արտօնութեան համար բանակցութեան մէջ էր Տնտես. Խորհուրդին հետ։ Ս. Պատրիարքը խնամակալութեան ուղղուած նամակով մը այդ արտօնութեան տրուիլը հաղորդած էր Տնտես. Խորհուրդին որոշումին համաձայն։ Այդ մեքենային բանակցութիւնները աւարտելու վրայ են։

ՆՊԱՍՏ

Լըզգըլէի հոգեւոր պետերը հեռագիրով մը կը յայտնեն իրենց կարօտութիւնը և կը խնդրեն որ պէտք եղած դիմումները ըլլան կառավարութեան մօտ, որպէսզի ղրկուի այն գումարը, որուն յատկացուիլը որոշուեցաւ Օսմ. Երեսփ. Ժողովին կողմէ։

Նոյնպէս Գարակէօլէն և Տիվրիկէն գիրեր հասած են, որոնք նպաստ կը խնդրեն։

ՀՐԱԺԱՐՈՒՄ

Բէօսթէնճէի Թաղ. Խորհուրդը հրաժարած ըլլալով՝ նոր ընտրութեան հրահանգ տրուեցաւ։

ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ ՕԳՆ. ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ օր Ուսուցչաց Օգնութեան Հոգաբարձութիւնը նիստ պիտի գումարէ Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեան տակ։

ԳԱՒԱՌԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մէզիրէէն կը գրեն մեզ. — Ապրիլ 12 թիւով Բէգիրոֆ գաւառակէն եկած հեռագրի մը նայելով այնտեղ մարախ սկսած է իջնալ. այդ առթիւ երկրագործական պաշտօնեայ Բենիամին էֆ. Գասըմեան մեկնեցաւ մարախ երեւան եկած վայրը՝ զայն ջնջելու համար։ — Տեղւոյս Դաշնակցականներու քոմիթէին ատենապետ Տօքթ. Աստուր որ աղջիկ մը քննելու պահուն իբր եղծած ըլլալու պատրուակով բանտարկուած էր անպարտ արձակուեցաւ։ — Ժամագործ Պօղոս աղա, կօչկակար Կարապետ աղա, դերձակ Գրիգոր աղա և դերձակ միւսի Անդրէ «Հալէպի մէկ մասը այրած ըլլալը կը խօսուի» ըսելնուն համար, կառավարութիւնը լսեց և չորսը մէկանց բանտարկել տուաւ. դեռ բանտն են։

ՕՐՄԱՆԵԱՆ՝ ՊԱՏՐԻԱՐՔ.՛.՛

Ժողովուրդին առածը կ'ըսէ. «Իչէն ինչեր է, բայց տակաւին չո՛ւռ չո՛ւռ կ'ըսէ»։ Այս առածով կը ներկայացնէ մարդեր, որոնք հակառակ որ իրենց այս կամ այն դիրքը կորսնցուցած են, տակաւին այդ կորսուած դիրքին տիտղոսներովը կ'ուզեն զարդարուիլ։ Օրմանեան ալ միեւնոյնը կ'ընէ այսօր։ Պատահմամբ ձեռքերնիս անցաւ քառթ տը վիզիթ մը, Օրմանեանի կողմէ զատկական չնորհաւորութեան համար բարձրաստիճան անձնաւորութեան մը ղրկուած, և այդ քառթ տը վիզիթը սա բառերը կը կրէր իր վրան. «Մաղաքիա արքեպիսկոպոս, ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ»։ Ան օրէն որ Ազգը Պատրիարքական պաշտօնն ու տիտղոսը ուրիչի մը յանձնեց, և Օրմանեանը հրաժարեցուց իր երբեմնի պաշտօնէն, կը կարծենք թէ այսօր այդ ինկած չնորհազուրկ եղած մարդը ո՛չ մէկ կերպով իրաւունք ունի «Պատրիարք Հայոց» տիտղոսով մը երեւան գալու։ «Նախկին» բառ մը միայն պիտի փրկէր զինքը իր ամբարտաւան ցուցամոլութեան թելադրած այդ զողութենէն։ Բայց ինքզինքն ու իր պատրիարքութիւնը Նախկին կոչելու համեստութիւնն ալ չէ ունեցած։ Դատեցէք մարդը, որուն մէջ օրէնքի յարգանքին պակասը, և համեստութեան չգոյութիւնը կը տիրէ։ (Լուսաբեր-Արեւ)

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Էլիզա Պարոնեան անուն աղջիկ մը Գահիրէի մէջ իսլամական կրօնքը ընդուներ է, սիրահարութեան հետեւանքով, յղի վիճակի մէջ։

ԽԱԶԱԳՈՂՆԵՐ

Կը լսենք թէ կարգ մը ստորին արարածներ նորէն սկսած են Գահիրէի մէջ սպառնական նամակներով դիմումներ ընել բարեկեցիկ Հայերու և բանի դրամ պահանջել։ Զանք գիտեր թէ կուսակցութեան պատկանող մարդի՞կ են ասոնք, թէ անհատներ, որոնք երեւան կուգան կուսակցութեան անունները չահագործելու։ Կը կարծենք թէ ալ եկած է վայրկեանը, որ դիմակազերծուին այդ դրամաչորթները, երեւան բերուին իրենց ինքնութեամբը, և հասարակաց դատաստանին ու օրէնքին կողմէն խարանուին, ուրիշներու բարի օրինակ մը ըլլալու համար։ Այս կէտին թերեւս անդրադառնանք, երբ որոշ տեղեկութիւններ ստանանք անոնցմէ, որոնց դիմում եղած է անպատկառօրէն։

(Լուսաբեր-Արեւ)

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ «ՔԱՅՔԱՅՈՒՄ»

«Կիլիկեան արհաւիրք»ի հզօր հեղինակը այս անգամ հրապարակ հանած է Քայքայումը, «հայկական արիւնազանգ տրամին արտասահմանեան ծաւալումէն քաղուած էջեր, որ հայ կեանքի ճգնաժամային և ճակատագրական մէկ վայրկեանը կ'արձանագրեն, հայկական իրականութեան մէկ փոթորկայոյզ ու պատմական դիմայեղումը կ'ուրուագծեն, մեր ազգային հոգեբանութեան ամէնէն տագնապալից փուլը կը խտացնեն։»

Պարթեւեանի գործերը ժամանակակից հայ գրականութեան հազուագիւտ արտադրութիւններովը զարդարուած մատենադարանին մէջ գեղեցկալիք գոհարներ են։ Ամէն հայ գրասէրի պարտականութիւնն է ունենալ զանոնք։ Քայքայումը չքեղ ու սրտաճմլիկ գործ մըն է։ Գինն է 6 ղրուշ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Մահմուտ Շէվքէթ փաշա Եպարքոսութեան հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է Ֆրէզովիչէն 9 մայիս թուականով։ «Իբէկի ցեղապետներէ և երեւելիներէ բաղկացած պատուիրակութիւնը, որ Ֆրէզովիչ մեկնած էր, միւֆթիի նախագահութեան տակ երէկ հոս հասաւ և յայտնեց որ Իբէկի ժողովուրդը, կառավարութեան բոլոր հրամանները գործադրելու պատրաստ են և ուխտեցին Սուլթանին հաւատարիմ մնալ։ Այսօր խուզարկութիւն կատարող զօրքաները քննելու համար Թօրղուտ փաշայի հետ բաւականաչափ ձիաւորներով չրջագայութեան ելած էի. օսմ. զինուորները ամենայն կանոնաւորութեամբ իրենց պարտականութիւնը կը կատարեն և սպաները ամէն կերպ կարգապահութեան ուչադրութիւն կ'ընեն։ Գիւղացիները խիստ բարեկամեցողութեամբ զինուորները ընդունեցին, ոչ մէկ դժգոհ չտեսայ։ Բոլոր ժողովուրդը իրենց գործերովը կը զբաղի։ Մինչեւ այժմ հաւաքուած զէնքերու քանակը 3000ը անցաւ»։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՊՏՈՅՏԸ

Սուլթանը երէկ Հագգը փաշայի և պալատական հետեւորդներու հետ Պէյլէրպէյի պալատը գնաց և կէս օրին հոն ճաշելէ յետոյ երեկոյին վերադարձաւ։

ԻՏԱԼԱՑԻ ԾՈՎԱԿԱԼԻՆ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

Երէկ մայրաքաղաքս հասաւ Միջերկրականի իտալական նաւատորմի հրամանատար ծովակալը։ Իր թորփիլահալածը խարսխեց Սալը Բազարի առջեւ։ Օսմ. կառավարութեան կողմէ բարի գալուստի այցելութեան գնաց հիւրամեծարի օգնական Մէհմետ պէյ, ծովակալին առաջնորդ կարգուած հազարապետ Րասիմ պէյ և ծովային նախարարութեան կողմէ սպայ մը և իտալական դեսպանատան պաշտօնեաներ։ Ծովակալը իր հետեւորդներով առաջնորդուեցաւ իտալական դեսպանատունը, ուր երէկ գիշեր հացկերոյթ մը տրուեցաւ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՏԱՐԻՔԻ ԽՆԴԻՐ

Պոլսոյ զինուորագրութեան յանձնաժողովը կը ծանուցանէ որ 299էն մինչեւ 304 տարիներու մէջ ծնածներէն անոնք, որ տարիքի սրբագրութեան, մուհիր են. խնդիրներու համար աղերսագիրներ տուած են, և նոյնպէս 305ի ծնածներէն անոնք որ ո և է խնդիր ունին ներկայացնելիք, օր առաջ դիմեն նոյն յանձնաժողովին, որովհետեւ եթէ յանձնաժողովը աւարտէ իր գործերը, անկէ ետքը ո և է դիմում նկատի չպիտի առնուի։ 305ի մէջ ծնածներուն քուէարկութեան կայս. ֆերմանը պիտի կարդացուի ապրիլ 27ին Պոլսոյ կողմը, իսկ ապրիլ 28ին Բերայի կողմը։

ԲՈՂՈՔ ՇՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Մայրաքաղաքիս թափառական չուները հետզհետէ կը հաւաքուին ու կը տարուին Թօբգաբու, ուր մասնաւոր չէնքի մը մէջ արգելափակ կ'ըլլան։ Բայց այդ տեղը այնքան նեղ է որ չուները իրարու վրայ դիզուած ու աղտոտ վիճակի մէջ կը գըտնուին։ Միւս կողմէ Թօբգաբուցիները չեն կրնար գիշերը հանգիստ քնանալ հազարաւոր չուներուն անտանելի ոռնոցներէն։ Խեղճ Թօբգաբուցիները ձեռնհաս իչխանութեան դիմելով, բողոքած են արգելափակ չուներուն դէմ։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Հանր. չինութեանց նախարարին ջանքերուն չնորհիւ համաձայնութիւն մը գոյացած է Թրամուէյի Ընկերութեան և իր պաշտօնեաներուն միջեւ։ Ընկերութիւնը մինչեւ երէկ ժամ 10ը պայմանաժամ տուած էր բանթողներուն, որպէս զի գործի սկսին. հակառակ պարագային՝ բանթողները պիտի արձակուէին։ Բայց այդ պայմանաժամը լրանալէ առաջ՝ համաձայնութիւնը գոյացաւ արդէն, Հետեւաբար այն պաշտօնեաները, որոնք մինչեւ այսօր ժամը 2ուկէս ներկայանան ախոռները, նորէն պաշտօնի պիտի կոչուին նախորդ պայմաններով։ Այդ պայմանաժամէն յետոյ՝ ո՛չ մէկ պաշտօնեայ պիտի ընդունուի։ Տասնհինգի չափ նախկին պաշտօնեաներ արձակուած են։ Գործադուլի միջոցին վարձուած պաշտօնեաները պիտի կրնան չարունակել իրենց գործը, քանի որ Թրամուէյի կառքերուն թիւը մօտերս պիտի աւելցուի Պէչիքթաչի գծին վրայ։

ՀՐՈՍԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՁՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Սելանիկէն կը տեղեկացնեն թէ հրոսակներու խումբին անդամներէն Լիվատիացի Գօսթանտին Գանաքի և Եօրկի Բէհմին, որոնք սահմանապահ-զինուորներու կողմէ կը հետապնդուէին, առջի օր անձնատուր եղած են։

ՄԵԿՆՈՒՄ

Ուաչինկթընի օսմ. դեսպան Զիա փաշա երէկ մեկնեցաւ Պոլսէն դէպի իր պաշտօնատեղին։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐ

Ամսոյս 7ին Վանի մէջ, 8ին Սվազի և Բաթումի մէջ երկրաչարժի զօրաւոր ցընցումներ զգացուած են։ Նոյնպէս Գասթէմունիի և Զօրումի մէջ երկրաչարժի ցընցումներ զգացուած են։

ԿԱՐԿՈՒՏ

Վերջին օրերս Զաֆրանճագի կողմերը տեղացող կարկուտներէն և անձրեւներէն ցանուած հողերը բաւական վնասուած են և փոքրիկ կամուրջ մը փլած է։

ՀԱՋՈՐԱԳԻ՛ՐՔ

Ուսուցիչներու օգնութեան Սնտուկի հրատարակած Տարրական Քերականութիւն արդի հայերէնի անուն գիրքը, որուն յաջորդական հրատարակութեանց իրաւունքը թողուած է յիչեալ Սնտուկին։

Համառօտ, կոկիկ, դիւրըմբռնելի և մեթոտիկ Քերականութիւն մը որ մեծապէս նպաստած է հայ լեզուի կանոնաւոր ուսուցման։ Գինն է միայն 2 ղրշ., և միւս օրինակները կը գտնուին Սեթեան խան, Մօլա-Թաշը, Դաւթեան գործակալութեան քով։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

10/23 մայիս

Օսմ. միացեալ	բացուեցաւ ղրշ.			102—16½
»	»	վար գին		102—15
»	»	բարձր գին		102—17½
»	»	գոցուեցաւ		102—16
Ռում. Երկ.	բացուեցաւ		ֆր.	223—12
»	»	վար գին	»	223—
»	»	բարձր գին	»	223—75
»	»	գոցուեցաւ	»	223—
Կ. Պոլսոյ Թրամուէյ			»	13—30
»	Ժուխանա		»	7—92
Օսմ. Ապահ. ընկ.			Լ. Օ.	4—90
Շիրքէթի Խայրիյէ			»	40—
»	»	Օսման.	»	1—05
Գրէտի Ֆոնս. Էժիբս. հին			Ֆր.	314—50
»	»	» նոր	»	264—50
Թրանսվալ			»	78—50
Զարթերդ			»	43—50
Կ. Պոլսոյ քարաբ			»	458—
Պանք. Օթթօմ.			Լ. Օ.	20—50
Օսմ. ծխախոտի ընկ.			»	18—20
Օսմանեան քարխանէ.			»	12—35

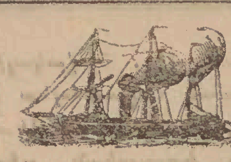

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՒՖԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէթի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Ապրիլ 26ին։

Ֆրիժի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 3ին։

Իսեր շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 10ին։

Իմէրէթի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 17ին։

Ֆրիժի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 24ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէթի շոգենաւը, Նաւապետ Բէքու, Ապրիլ 27ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովօրոսիսք։

Ֆրիժի շոգենաւը, Նաւապետ Միթրէսէ, Մայիս 4ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Իսեր շոգենաւը, Նաւապետ Պուլ, Մայիս 11ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովօրոսիսք։

Իմէրէթի շոգենաւը, Նաւապետ Բէքու, Մայիս 18ին, առաւօտեան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Ֆրիժի շոգենաւը, Նաւապետ Միթրէսէ, Մայիս 25ին, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովօրոսիսք։

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 160 »
» » Մարսիլիայ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէփի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալութեան Թօփխանէ, քարափին վրայ։

63 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

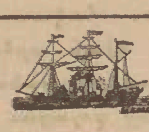

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Աւստրեւամերիկեան
Cie. de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պատուակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ իսկելէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշիէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև Թիւ 24։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՈՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

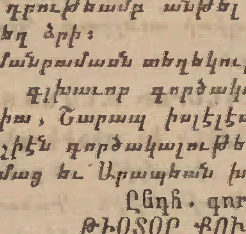

Cie RUSSIE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Մայիս
Կիր. 25/8 Տարտանէլ, Իզմիր, Պիրէոս և Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։
Եշ. —— Օտեսա. ժամը 4ին։
Գշ. 27/10 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սայիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։
Եշ. 29/12 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 1/14 Ինէպոլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Շբ. 1/14 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Կիր. 2/15 Տարտանէլ, Իզմիր, Պիրէոս, Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։

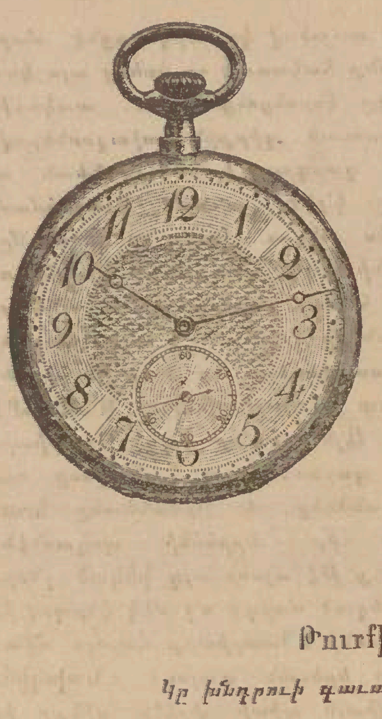

Լ Ո Ն Ժ Ի Ն

Աշխարհիս միակ ամենաընտիր ժամացոյցը, պաշտօնապէս ընդունուած Միացեալ Նահանգներու եւ Իտալիոյ ծովային նախարարութիւններէն։

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՄԵՏԱՂ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞ւ կիրթ ճաշակի և ուղիղ դատողութեան տէր ամէն գնորդ նախապատուութիւն կու տայ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցին. — Որովհետեւ ճշգրտութիւն, տոկունութիւն, Նրբարուեստ աշխատութիւն և վայելչաձեւութիւն անոր գլխաւոր արժանիքը կը կազմեն և լրջօրէն երաշխաւորուած են։ Ինչո՞ւ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցը ամէնէն բազմաթիւ և ամենաբարձր վարձատրութեանց արժանացած է. — Որովհետեւ հիանալի կերպով կ'իրականացնէ արուեստին բոլոր կատարելագործումներն և իր նշանաւոր արդիւնքներով միշտ կը գերազանցէ համանման արտադրութիւնները։

5 մեծագոյն մրցանակներ. — Անվերս (1885), Բարիզ (1889), Պրիւսէլ (1897), Բարիզ (1900), Միլան (1906)։
2 արտակարգ մրցանակ, անդամ ժիւրիի. — Ժընէվ (1896), Թուրին (1899)։
4 Ոսկիի մրցանակներ, 35է աւելի ոսկիէ մրցանակներ Նէօշադէլի դիտարանէն։
16 շքադրամներ. — Բարիզ, Վիեննա, Ֆիլատելֆիա, Անվերս Ամսթէրտամ, Չիքակօ, են., են.։ 50—ծ

Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ ՆԱՍԻՊ Խ. ՃԷՋՎԷՃԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ Մեծ Շուկայ, Մանճազաճըլար, 44—46. Կ. ՊՈԼԻՍ

Կը խնդրուի գաւառներէն սոյն վաճառատան բազմաթիւ յաճախորդներէն, պէտքը ներկայանալէն առնուազն մէկ ամիս առաջ ղրկել իրենց ապսպրանքները, յապաղմանց չենթարկուելու համար։
Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ զոհարեղէններ եւ ոսկի շղթաներ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՍԻՆԿԵՐԻ
Թիւ 343 առաջին յարկ, Մեծ-Փողոց Բերայի
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹՈՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԸ ԼԻՈՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՈՆԹՐՈԼԻ ՏԱԿ
Լիոն, Օթէլ տը Վիլ փողոց, թիւ 77
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ
Բաժնետէր 192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »
Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։
Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ԶԱՍԱ
Ղալաթիա, Սէն-Պիէր խան, թիւ 25-26
Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատունը՝ ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ, Ղալաթիա.
Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին տրուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—26

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.	Անուանք	Թոն.
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիրիա	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիա	119
Աթիոսքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէց	595	Մոնդէպէլլօ		Սցէրա	1203
Գասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուցիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Գորոտինօ	1264	Էկքօ	3464	Իտահօ	5540	Նէքա	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օսիս	4100	Թոքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էցաքօ	1841	Քլէօ	1053	Օնթարիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիբրօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարէօ	1244	Ֆինլանտա	1828	Քոմօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէրանթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վըլթուըն.	2391
Ոսսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտօ	1350
Գոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գանկօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօձէր	1789	Թորօ	
Գորտօ	895	Կրտանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րոզարիօ	136	Մայօն	

Վիքօ շոգենաւը, Նաւապետ Հարպօրտ և Թոֆօ շոգենաւը, Նաւապետ Ֆարմ, հոս հասած են։
Քոլէնսօ շոգենաւը, Նաւապետ Պոնթօն, մայիս 18ին և Թօրօ շոգենաւը, Նաւապետ Ճէքսըն, յունիս 5ին հոս կը սպասուին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԸՆՏՐԻՑՑՕ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլեթ խան, Ղալաթիա։ 55

ՍԻՆԷՄԱԼԻՒՔՍ
Սինէմալիւքսը երէկուընէ սկսեալ փոխած է իր յայտագիրը և կը ներկայացնէ Պոլսոյ մեծ հրդեհը և Նաբոլէոն Գ. Եզբարդը, որ այնքան մեծ ընդունելութիւն կը գտնէ ժողովուրդին կողմէ։

ՃԱՎՈՒՇՕՂԼԻԻ
Ծիկառի Թուղթը
ԾԽԱԽՈՏԻ ՄԱՔՍԱՏԱՆ ԿԻ
Թիւ 14

Նարախանէի մարքայով ծանօթ մեր սիկառի թուղթին չատ մը կեղծիքը հրապարակ հանուած են։ Անոնց դէմ դատ բացուած է մեր կողմէ։ Ուստի մեր յաճախորդներէն կը խնդրուի ծխախոտի մաքսատան կից Թիւ 14 վաճառատունը դիմել։ Կարգ մը մանրավաճառները, ծխավաճառներ, աւելի չահ ընելու համար, ուրիշ թղթեր կը ջնեն մեր ընտիր թուղթերուն տեղ։ Մրողները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր սիկառի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խարսախանիշին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ տպուած չոր դրոշմին ու 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին ազնուութեան։ 36—24

ՏՀԻ ՆԷՇԸՆԼ ԲՐՕԹԷՔԹԸՐ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ
Լիվըրփուլ, Ջըրչ փողոց, թիւ 3

Ընկերութիւնս իր անհաւասար ուղղամտութեան և արդարասէր ու պատուաւոր սովորութեան համաձայն կը հատուցանէ ապահովագրեալներուն բոլոր վնասները։ Ապահովագրական ընկերութեանց համաժողովէն (ունիոնքա) դուրս կ'աշխատի։

Ամէնէն նպաստաւոր պայմաններ՝ զուրկ ուրիշ ո՛ և է ընկերութիւն։ Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեր սակագին։

Արեւելքի Ընդհանուր Տնօրէն
Վիչէն Ա. Գալֆաեան
Կալաթա, Իլիասի խան թիւ 7—8
Գործակալութիւնք, Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ՆԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ 8Օ68 ՏՈՒԱՐԻ Է

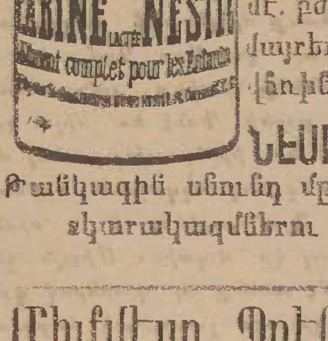

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ
Ինֆնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ
Թանկագին սնունդ մըն է ցռոց եւ ջղատակազմներու համար 50 20

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլքը

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամէն անօթ որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ Է ՏՂԱՅ ՀԱՄԱՐ
ԽՈՀԱՆՈՑԱՅԻՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ
ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐՈՒ ԵՒ ՕԳՏԱԿԱՐ
50—20

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՌՈՒՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆօնօսքօբիի, պռօնքօսքօբիի, էզօֆակօսքօբիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած անձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը ջնջէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի նշիկները (պատէմճիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէ գաբու, Համիտիյէ սիպիլի դէմ, Աքիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմ, փրանս. հիւանդանոցին դէմ, Թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 50—16

ԱԶԳ
ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ
ՄԻԱՅՆ 166 ՂՐՈՒՇՈՎ

Այս միջոցն է գնել Հոլանտական Քրէտի Ֆոնսիէի 1904ի փոխառութեան պարտաթուղթ մը, որ Եգիպտական Քրէտի Ֆոնսիէի, Րումելիի երկաթուղիի, ևն., պարտաթուղթերուն յար և նման է, բայց անոնցմէ աւելի շահելու հաւանականութիւն կ'ընծայէ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վիճակահանութեան մէջ 2,000 թիւ կը շահի, այսինքն Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէէն 1974 թիւ աւելի և Րումելի երկաթուղիէն ալ 1050 թիւ աւելի կը շահին։ Հոլանտական Քրէտի Ֆոնսիէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը երկու ամիսն անգամ մը, տարին վեց անգամ կը կատարուի Ամսթէրտամի մէջ պետութեան հսկողութեան տակ։ Ամբողջ փոխառութիւնը բաժնուած է 72,000 կարգաթիւի։ Թուրքիոյ մէջ հոլանտական պանքա չգտնուելուն համար մեր ընկերութիւնն ամէն առթին կը վերցնէ հոլանտական Քրէտի Ֆոնսիէի պարտաթուղթերը Եւրոպայի հրապարակին համաձայն լաւագոյն գինը վճարելով։ Նոյն պարտաթուղթերն աւանդ առնելով դրամ փոխ կու տայ նաեւ իւրաքանչիւր թուղթի համար մէկ օսմ. ոսկի հաշուով և տարեկան 6 առ հարիւր տոկոսով։ Ուրեմն փոխանակ բռնմէս գնելու տարեկան 60 ղրշ. կորսնցնելով, կամ ուրիշ վիճակահանութեան տոմսեր գնելու ա՛լ աւելի մեծ կորուստի մը ենթարկուելով, կը յանձնարարենք գնել հոլանտական Քրէտի Ֆոնսիէի պարտաթուղթերը, որոնք արքայական հրամանագիրով արտօնուելէ ետքը հրապարակ հանուած և կառավարութենէ երաշխաւորուած են և գինն է ընթացիկ դրամով 166 ղրշ., այսինքն ամէնուն համար ալ մատչելի գին մը։ Հոլանտական Քրէտի Ֆոնսիէի պարտաթուղթ գնելով վնասի չէք ենթարկուիր, որովհետեւ մինչեւ 70 տարի կա՛մ ձեր տուած դրամը պիտի դառնէք, կա՛մ վարը յիշուած լեցուն պարգեւները պիտի շահիք։ Հոլանտական Քրէտի Ֆոնսիէ գնողը, պարտաթուղթին փոխարժէքէն զատ առանց ուրիշ դրամ վճարելու, 70 տարուան միջոցին 420 վիճակահանութիւններով քաշուելիք հետեւեալ պարգեւներուն պիտի մասնակցի.

250,000	ֆր.ի պարգեւներ	70	անգամ
150,000	»	70	»
125,000	»	70	»
100,000	»	70	»
75,000	»	70	»
62,500	»	70	»
10,000	»	420	»
1,000	»	2100	

և աւելի պակաս չահող ուրիշ շատ մը պարգեւներ։ Գաւառներէն կամ արտասահմանէն գնել փափաքողներն հաճին փոխարժէքը մանտաբուրով կամ չէքով ղրկել հետեւեալ հասցէին. —

Crédit populaire Ottoman
société en Commandite

7 Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա, Պոլիս, Ֆէրուհ պէյ խան, Թիւ 5, և 7, Նոր Նամակատան դիմաց։

Աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել նոյն ընկերութեան։ Գաւառներու մէջ վաճառումն յանձն առնող գործակալներ կ'ուզուին։ 36—13

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բօսթ Լօգալ տարին	108	ղր.
» » վեցամսեայ	60	»
Գաւառներու համար տարին	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Արտասահմանի համ. տարեկան	35	ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. Հասցէի փոփոխման համար 2 ղր. բաժնեգիններ անպայման կանխիկ, ծանուցումներու առանձին կը սակարկուին. Դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ ապահով միջոցը Մանտաթն է։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆ (97)

ԱԼԵՔՍԱՆՏՐ ՏԻՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ

Ե.

ԲՕՆ ՏԻՒ ԿԱՐԻ ՊԱՆԴՈՒԿԸ

Եօթը-ութը տարիէ ի վեր գրեթէ, այդ փոքր պանդոկը կը բանեցնէին էրիկ մարդ մը և կին մը, որոնք իբր սպասաւոր ունէին մանկամարդ աղջիկ մը, Թրինէթ անուն, և ախոռի սպասաւոր մը, որ Բագօ կը կոչուէր. կրկնակ գործակցութիւն մը մեծապէս կը դիւրացնէր հաղորդակցութիւնը, այն առթենէն ի վեր երբ Պօքէրէ Էկմօրթ ջրանցք մը փորուած էր, և անոր շնորհիւ որընթաց նաւեր կը բանէին ու ճամպակառքեր կ'երթեւեկէին։

Այդ ջրանցքը, ա՛լ աւելի սրտնեղութիւն պատճառելու համար տարաբախտ պանդոկապետին, որուն կործանման պատճառ կ'ըլլար, զինքը սնուցանող Ռօնի և կարճցուցած ճամբուն միջէն կ'անցնէր, գրեթէ հարիւր քայլ հեռու պանդոկէն, պանդոկ մը՝ որուն հակիրճ այլ ճշգրիտ նկարագրութիւնը ըրինք։

Այդ պանդոկապետը քառասուն-քառասունըհինգ տարու մարդ մը կ'երեւար, բարձրահասակ, չոր ու ջղուտ, հարաւցիի ճշմարիտ տիպար մը փոսացած ու փայլուն աչքերով, արծուեռունգն և գիշակեր անասունի մը ակռաներուն պէս ճերմակ ակռաներով։ Իր մազերը, հակառակ տարիներու բոլորումին, մօրուքին պէս սեւ մնացած էին. կլոր մօրուքը թանձր ու գռուզ էր և հազիւ տեղ տեղ ճերմակ թելեր կը տեսնուէին. Դէմքին գոյնը, քիչ մը խանձած բնականաբար, մրագոյն նոր խաւով մը ծածկուած էր՝ պանդոկապետը առտուընէ մինչեւ իրիկուն պանդոկին դրան սեմին վրայ կենալուն պատճառաւ, տեսնելու համար թէ կառքով կամ հետիոտն յաճախորդ մը կու գա՞ր. միշտ յուսախաբութիւն առաջ կը բերէր այդ սպասումը, և այդ միջոցին դէմքը արեգակէն պաշտպանելու համար, կարմիր թաշկինակ մը կը կապէր գլխուն վրայ, սպանիացի ջորեպաններուն պէս։ Այդ մարդը հին անծանօթ մըն էր, Կասպար Քատրուս անուն։

Իր կինը, ընդհակառակը, որ իր աղջկութեան անունով, Մատլէն Ռատէլ կը կոչուէր, տժգոյն, նիհար ու հիւանդոտ կին մըն էր. Արլի շրջակաները ծնած այդ կինը իր հայրենակից կիներուն աւանդական գեղեցկութեան նախնական հետքերը պահած ըլլալով հանդերձ, իր դէմքը հետզհետէ աւրուած էր տենդի այն շարունակական նոպաներուն պատճառաւ, որոնք յատուկ են Էկմօրթի լճակներուն և Քամարկի ճահիճներուն։ Հետեւաբար պանդոկապետին կինը առաջին յարկի իր սենեակին խորը կը նստէր դողահար, կամ թիկնաթոռի մը մէջ ընկողմանած և կամ պատին կրթնած, մինչ ամուսինը դրան առջեւ պահակութիւն կ'ընէր ըստ սովորութեան. սիրայօժար կը կենար դրան առջեւ, որովհետեւ ամէն անգամուն որ դէգ կնոջ մօտ կը գտնուէր, այս վերջինը յաւիտենական տրտունջներ կը յայտնէր ճակատագրին դէմ, տրտունջներ՝ որոնց սովորաբար կը պատասխանէր սա փիլիսոփայական խօսքերով.

«Լռէ՛, Քարքօնդ, Աստուծոյ կամքը այդպէս է։»

Այդ ծաղրանունը ծագում առած էր սա իրողութենէն որ Մատլէն Ռատէլ ծնած էր Քարքօնդ գիւղը, Սալօնի ու Լամպէսքի միջեւ ծնած։ Արդ, այն կողմերու մէկ սովորութեան համաձայն, մարդիկ մականունով կը յորջորջուին. ուստի ամուսինն ալ Մատլէն անունին տեղ գիւղին անունովը կը կոչէր զայն։ Թերեւս Մատլէն անունը խիստ քաղցր ու հեշտալուր կը թուէր իր բիրտ լեզուին։

Սակայն, նախախնամութեան հրամաններուն համակերպած ըլլալու երեւոյթը ունենալով հանդերձ, թող չկարծուի թէ մեր պանդոկապետը խորապէս չէր զգար իր թշուառ վիճակը, որուն մատնուած էր այդ անպիտան ջրանցքին պատճառաւ. կնոջ անդադրում տրտունջներն ալ անտարբեր չէին թողուր զինքը։ Բոլոր հարաւցիներուն պէս, ժուժկալ մարդ մըն էր, առանց պէտքեր զգալու, բայց արտաքին բաներու մասին ունայնամիտ. բարեկեցիկ եղած ատեն ոչ մէկ հանդէս, թափօր չէր փախցներ, Քարքօնդի հետ ներկայ ըլլալով. մէկը հարաւի բնակիչներուն յատուկ նկարագեղ տարազով՝ որ քաթալանեան ու անտալուզեան զգեստներուն նմանող բան մըն է, իսկ միւսը՝ Արլի կիներուն սիրուն զգեստը հագած, որ Յունաստանէն կամ Արաբիայէն փոխ առնուած է. բայց տակաւ անհետացած էին ժամացոյցի շղթաներ, մանեակներ, երփներանգ գօտիներ, ասեղնագործուած չփակներ, թաւիշէ թիկնոցներ, վայելուչ գուլպաներ, խայտաբղէտ առնապաններ և արծաթէ կոճակներով կօշիկներ. Կասպար Քատրուս չկրնալով իր անցեալ ճոխութեան բարձունքին վրայ մնալ, թէ իր և թէ կնոջ մասին հրաժարած էր այդ պարծենկոտութիւններէն. սիրտը խոր կերպով կը բզքտուէր, լսելով որ զուարթ աղմուկներ կը թնդային մինչեւ այդ խեղճ պանդոկը, զոր թէ՛ իբր ապաստան և թէ իբր շահագործութեան բան մը ձեռքէ չէր հաներ։

Ուստի Քատրուս, իր սովորութեան համաձայն, առաւօտեան մէկ մասը դրան առջեւ կ'անցընէր, մելամաղձոտ նայուածքը պտտցնելով լերկ ու փոքր մարգամարգի մը վրայ, ուր քանի մը հաւեր կը կտցէին. Նոյնպէս աչքերը կը յառէր ամայի ճամբու մը երկու ծայրերուն վրայ, որ մէկ կողմէն դէպի հարաւ կը յառաջանար, իսկ միւս կողմէն՝ դէպի հիւսիս, երբ կնոջ դառն ձայնը զինքը բռնադատեց որ իր տեղէն հեռանայ. քրթմնջելով ներս մտաւ և առաջին յարկը ելաւ, դուռը բոլորովին բաց ձգած, կարծես ուղեւորները հրաւիրելու համար որ պանդոկը չմոռնան հոն անցած ատեննին։

(Շարունակելի)